

BIBLIOTHECA
UNIV. TAULII
CRACOVENSIS

53881

a-e

kat. komp.

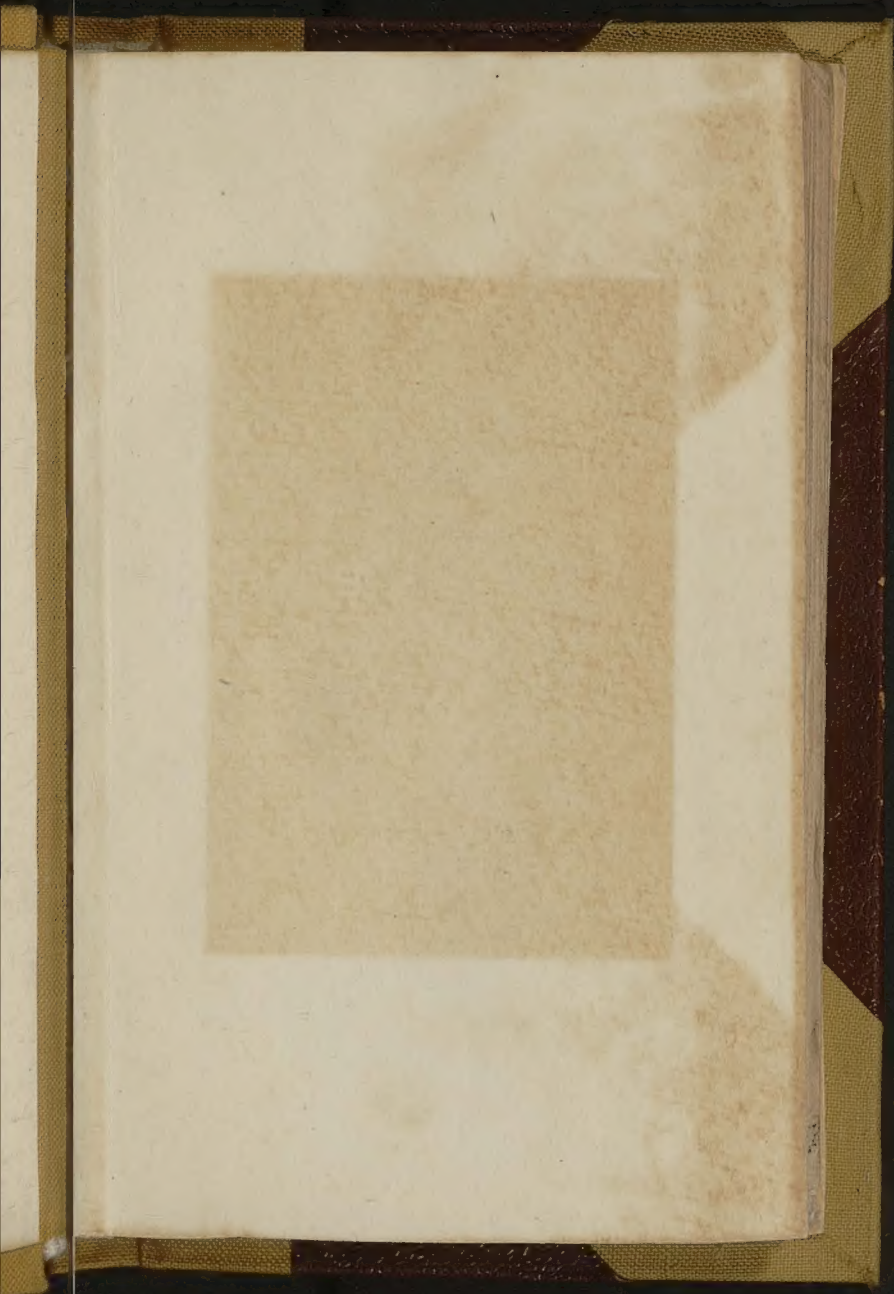
Mag. St. Dr.

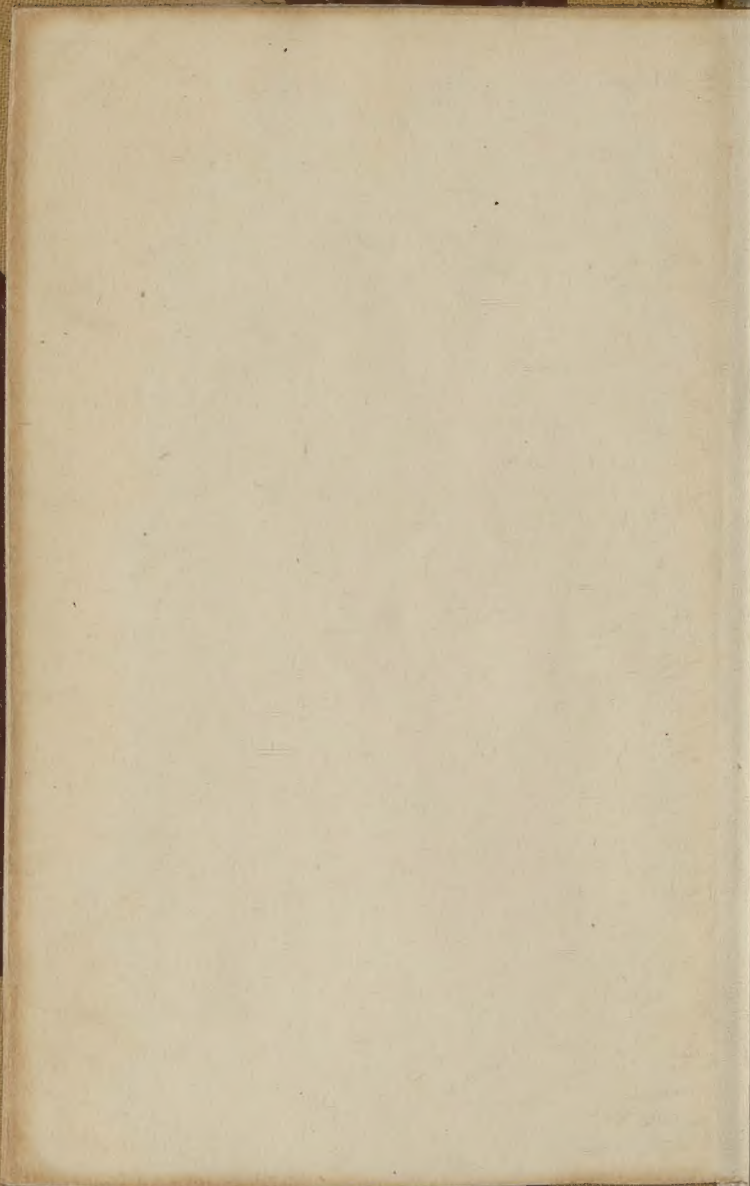
1

53881

I a-e

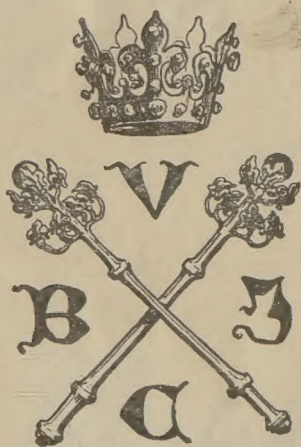

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
CRACOVENSIS

53881

I

P

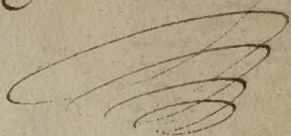

53881

I

~~VIII. C. 2.~~

N.
Samuel Carolus Rostocki.

Domus Prob: Loc: ZLORZ cracoviensis.

Conclusiones ex
Vniuersa Philosophia sub auspiciis
Illustrissimi Domini D. MAXIMILI
ANI FREDRO Castellani Leopoliensis

a Martino Myszyn:
sti publice propositae Anno
1828. die
Gravio:

53881

1/10

K 44 XI 77

IL
D

C

pro
ipla
Fam
titul
gata
de T
Servi
Com
loqu
Tes
Erip
mer
cut
super
roica
ipser
teris
solun
sed e
tem :
etian
ratus
copia
cum
vit.

ILLVSTRISIME DOMINE Domine. & Patrone Colendissime.

Copia me facit inopem, ubi in Tuum conspectum prodeco. Velim Tua decora prosequi, undiq; ornamenta Majorum occurrunt, & utraq; mihi, ex umbra palæstrica prodeuntis, perstringunt oculos. Elogium sunt ipsa nomina teadem virtutum, Honorum, quæ Familix, vocabula, ita se nexuerunt, ut & mutuo titulos implicuerint. Spectem Marte gesta? togatæ curæ ad se rapiunt; & quàm illa, trophæa de Turcis, Molchis, Scythis, Walachis, Svecis, Servis Rebellibus; tam has Curix, Fora, Tempia, Comitia, Tribunalia, domestica externaq; Palatia loquuntur. Sed dum in utraq; intendo, ita in illis Te, ut in Te Tuos Majores collectos intueor. Eripuisti Te laudandi modum, cum Oratores sis meritis, omnem facundiam Tuâ eloquentiâ sicut Luna minores flammæ, extinxisti, & gloriæ supergressus humanæ metas; cum & è domo Heroica prodieris Majorum gestis Illustrissimus, & implemeritis Europam illustraris; orbem etiam litteris implevisti: ut Sarmatia per Te Tuosq; non solum armis asserta, consilio sustentata, vitam; sed etiam literis animata; haberet immortalitatem: ut qui Tuis armis formidabilem sentiunt, etiam Tuo calamo eruditam suspiciant. Admiratus in te externus Orbis eloquentiam, stupuit copiam, multiplicem reconditamq; Sapientiam, cum æquare non posset; invidit, suamq; optavit. Quæ divisa beatos efficiunt, collecta tenes

nes. nec robori derogat Sapiētia, nec sapientiā.
robur est inimicum, nec Pietas submissione Christi-
anā sociata quidquam obest Magnanimitatis,
neq; Magnanimitas Comitati. Animam Te no-
stri sæculi jure dixerim; ita hos consiliis erigis,
illos exemplis instauras; alios ad magna præ-
eundo provehis, & facile esse doces gerendo,
cujus vel cogitatio mentes minores debellat. Ha-
bent quo coronentur præcedentia; habent quod
inspiciant, subsequētia sæcula. Hunc mea Te
adorat Philosophia, Tuas manus ambit, quas
ubi attigerit, lauream inveniet: quas ubi deo-
sculata fuerit, se feceruditam, perſuadet. Sub
Tuum reverenter appetit venire obtutum, in-
gentem acceptura dignitatem, si non despexeris.
Sed prius mecum ad Tuos pedes, velut ad reclina-
torium Sapientiæ venerabundam se provolvit.
Sine illam mecum illic respirare, & interclutum
veneratione spiritum reparare. quo dein, Tuis
oblequus vegetior, & gloriæ vivacior assurgat.

Illustrissimæ Celsitudinis Vestræ

Humillimus Cliens

MARTINUS NUSCZYNSKI.

SE.

SELECTÆ CONCLVSIONES

Philosophicæ ex libris de Anima
DE ANIMA IN COMMVNI

1. Anima est actus corporis Organi- ci Phisici potentiâ vitam habentis.

Multa apud Veteres de Anima dissensio. Pythagoræ
visa est Harmonia. Thaleti mortis substantia. Bi-
anti Intelligentia incarcerata. Hipparcho ignis.
Anaximeni ær. Critiæ sanguis. Hippocrati vigor.
Galeno complexio. Avempace virtus imaginativa. Heraclito
Pontico lux. Aliis aliud qui plures de anima sensus, quam ani-
mas habuerunt. Galeno subscribunt moderni Athei, sed miro,
discursu: volunt temperiem calidi cum frigido judicare, disce-
ptare, velle, cognoscere: & capiunt tanta miracula; animam spi-
ritualem, quæ hæc operetur, non capiunt. Jam videant quò se
præcipitent. Gal. Methodi 7. docet, quòd in porco simile est
temperamentum illorum temperiei. Ergo & anima omnium
aris rationis.

2. Vivere est habere ita perfectio- nem ab intrinseco, ut ab extrinseco saltem naturaliter ea haberi non possit.

Vita alia est Phisica, alia intentionalis. Vtrâq; in hoc con-
ceptu convenit, quòd sit perfectio ab intrinseco: & qui-
dem, per identitatem perfectionem hanc habet DEVS,
per aliquid realiter distinctum Creaturæ. Malè tamen Campa-
nella, Cardanus, & multi Chymici vitam lapidibus attribuunt,
A 2 licet

licet in illis heterogeneitas ac et iudam Analogica organizatio
partium ac figura certa reperiantur. Omnes enim crystal-
lulæ, omnes berylli teretes instar cylindrorum, androdamanter
cubici, ut narrat Agric. l. 1. c. 13. fossilium. In Cubæ Insulæ
quibusdam vallibus omnes perfectè spherici lapides. Famosus est
Pyrrhi Achates Novem Musis cum Apolline à natura depictus.
Similes erant Rudolpho II. Jaspides. In omnibus ejusdem spe-
ciei lapidibus idem color, & alia, quæ casui attribui non possunt
cùm in omnibus speciei individuis reperiantur. Neq; efflorescen-
tiæ metallicæ vivunt, quæ in quibuldam Hungariæ locis etiam ad
10 digitos supra terram atolluntur. Nisi velis vitam dare etiam
illi arbusculæ aureæ, quam Paracel. lib. 2. de generat. rerum,
Nat. docet ex auto fieri, dummodò illud calcinetur præs per
aquam regis ut fiat calx cretacea quæ imponatur in cucurbitam,
& addatur aqua Regis & aqua gradationis ita, ut quatuor digitos
transversos supereminet: & iterum abstrahatur in tertio gradu
ignis, donec nihil amplius ascendat; hoc repetatur, donec au-
rum descendente in forma arboris: quam vocant herbam Philo-
sophicam. Simile quid præstabit albumen ovi colore aliquo inter-
iectum aquæ injectum, & agitarum. Sed quis ista actiones vitæ
exercere dicet? Certè juxta Geometrarum mensuras Alpes nec ad
unum cubitum à tempore Annibalis accreverunt. Sed adhuc in-
eptius licet viginti annorum labore Rudolphi II. Mathematicus
terram asslerit animal & quidem rationale quod ubi conficit
certos astrorum situs, so conturba, tempestates ciet, ventos è pul-
monibus suis expirat & alia Meteora eructat; nos inter Sylvas
ac graminà ut inter pilos animalis esse bestiolas. Habet in hoc
ducem aut socium Campanellam, sed hic etiam calorem & fri-
gus vivere adstruit l. 3. c. 5. de sensu. Flanè simili deliramento
Mnichorum qui teste S. Aug. Trin. 1. Joan. lapidem, parietem,
vestem, lanam, vestem vivere censebant. Quia utrex ingenio suo
fingeant, & interpungebant Joan: 1. *Quod factum est in ipso:
Vita. Quod legi sine fraude hoc modo debuit. Quod factum
est, in ipso vita erat.*

3: Semina Viventium carent vitâ.

Contra Galenum & hic procedimus, vel saltem contra ejus
assectas. Sed cum Philosopho lib. 2. de gen. anim. c. 3.
ubi ait *Animam vegetativam in seminibus haberi potentia sta-*
tuendum

tuendum est, non actus. Argenterius verò Comment. 2. in attem Gal. sic ait *est semen hominis homo, quia formam hominis habet.* Eodem Valelius & Senertus recidunt. Indè Scaliger aliqui totus Aristotelicus semen canis tantum mutilum vocat canem Sed si ita esset, duas animas in foetu asserere deberent, in quo sunt bina semina, & sine Matre esse Filium ex solo Patre. Fallor nisi viderunt semen cucumeris aut aliud alimentum attrahere, aut sensationes exercere: Melius Magnus Hieronymus q. 4. ad Algas: *Semina paulatim formantur in uteris, Et tam diu non reputatur homo donec elementa confecta suas imagines membraq. suscipiant.* Hinc etiam Ecclesia in Ritualibus solos eos infantes aut abortus baptisari præcipit, qui habent effigiem humanam.

4. Tres tantum sunt species animarum, Vegetativa, Sensitiva, Rationalis.

Vel enim vivens per introitusceptionem convertit aliud in corpus suum; & hoc est esse vegetativam, quæ continet sub se omnes species plantarum: vel sensationes & appetitiones dependenter à materia elicit, & sic est sensitiva complectens sub se omnium biutorum species. Vel deniq. discutitur de objecto, & circa illud appetitum exercet independentem à materia & hoc facit Rationalis: & hæc divisio est univoca. Zoophyta ad sensitivam reducuntur, tales sunt spongiæ, quæ si advertant se avellendas à saxo, cui adhærent, se contrahunt, ac multò difficilius fiunt se avelli, & cruorem emittunt, quem si homo olfaciat, ait Nierem. in hili: nat. suffocatur. Talis planta Tartarica dicta Baranieæ forma agni, quæ ex umbilico radici adhærens circum se herbas illas depascitur. Licet etiam huc referat molam muliebrem, cui aliquem sensum tribuit: talia ostrea & urtica marinæ, quæ si pungantur, sentire se ostendunt dolorem. Huc etiam arbor Indica dicta Pudica, quæ teste Scal. ex: 105. n. 28 accedente homine folia contrahit, recedente pandit, quia fortè afflatus hominis percipit. Alterius arboris in Insula Cymbulum, idem narrat ex: 112. frondes resectæ ambulant. Narrante S. Aug. l. 3. Conf. c. 10. Arborea vivere omnes pervalerant sibi Manichæi, ac plorare lacrymis lacteis ficus cum eis fructus avelleretur.

5. Animæ Plantarum & insectorum, imo & perfectorum animalium di- visibiles sunt, sed non Anima hominis.

Vivunt etiam surculi & in aliam arborem inserti germinant. Flores etiam in unis aquarum aperiuntur, crescunt, vegetantur, soli expositi: & in hoc insectorum animas plantis assimilat Arist. l. de Juvent: c. 2. Quod autem seorsum diu vivere non possint, rationem dat, quia non habent omnia organa requisita ad vitam. Quod ipsum S. Aug. l. de quant. animæ c. 31. probat ex eo, quia vidit quendam vermem multi pedem concisum in partes, per singulas partes currere, & unâ parte contactâ sensum illâ ostendere, non alijs, ex quo patuit, quod in singulis fuisset tactus, potentia loco motiva. Ratio est ulterior. Quidquid è materia educitur, est divisibile; pars enim illius è parte educitur, atq; ab ea dependet: Hoc autem modo animas brutorum educi communis est doctrina, quæ omnium brutorum animas æquè divisibiles demonstrat. Neque præcellentia eximit bruta perfecta multorum enim insectorum nobiliores videntur, quàm brutorum, Nam ut S. Aug. l. de quant. Animæ c. 24. *Concedet quilibet plus sapere apiculam quàm asinum.* Neq; tamen ad hominum animas extendenda hæc divisibilitas, nihil illæ habent cum materia commune, nisi unionem. Imò quia est substantia spiritalis repugnat illi habere partes integrantes: Jam verò dato posse & has dividi: abscisso brachio homini, pars etiam animæ rescicaretur, & si illa corrumpeteretur, anima per partes corrumpi posset, si verò maneret illa pars vivens, ubi haberet locum? In hominis certè scelerati brachio mereretur pœnas inferni: qui deinde homo conversus cum reliquis partibus animæ beatitudinem mereretur: ac proinde partim esset in felix partim beatus.

6. Motus in membris hominis ab- scissis non procedit ab anima.

Arist. l. 3. de part. c. 10. propter multas experientias dixit: *Corpus hominis detracto capite progredi irrationale non est.*

Narrat

Narrat
nem o
locu
pur de
laugui
appreh
cete,
dentes
casu
quid
rus ve
mand
mus c
trou

P
n
A
totius
bus A
è du
volup
sensu
neutr
modo
jossè
nihil

8
P
inter
concu
est en
tua
disce

Narrat Acoſta l. 5. Hiſt. c. 14. in Mexico immolatum Dijs hominem corde à ſacrificulo extracto Hiſpanos ſpectatores querulè allocutum. *O Domini ipſi me interfecerunt.* Antverpiæ, cum caput decollati è theatro decidisset in terram, & mox canis ad ejus ſanguinem lambendum accuſſiſſet, ita dentibus ejus auriculam apprehendiſſe, ut aliquamdiu ex ea pependerit. Spiritus id fecere, qui velut è pyrobolo erumpentes pyrobolum agitant; ſic dentes decollati tendonibus frigeſcentibus conſtringebantur & caſo incidente in eos canis auriculâ, eam conſtrinxerunt, æquè quidlibet aliud conſtricturi. Juvenis Mexicanus jam jam moriturus verba conceperat & anima exiens impulſum lingvæ ad ea formanda dederat. Niſi fortè ad Divinam Providentiam recurramus quæ eo prodigio voluit excitare Hiſpanos ad impietatem ſacrorum nefandorum abolendam, uti & excitavit.

7. Anima eſt unica in homine.

Plato, & Philoponus Græcus Ariſtotelis interpres homini ternas animas attribuit, binas Thymici, Occam & Mayronius.

Paulus Venetus tot, quot ſunt gradus Metaphyſici. Sed rutiùs unam communis Philoſophia tenet & S. Aug. lib. de duabus Anim. c. 13. in hunc modum probat. Idem debet eſſe, qui è duobus unum eligit. Ergo eadem eſt anima, quæ eligit ex voluptate ſenſibili, & ex virtute rationali alterutrum. Nam ſi ſenſitiva apprehenderet voluptatem, rationalis virtutem, eligere neutra poſſet. S. Anſelmus veidè l. de conceptu Virg. c. 7. hoc modo argumentatur. Si voluntas non inſlueret in membra injuſtè puniretur pro actionibus membrorum. Ergo. Nam nihil aliud pœna eſt, niſi quod eſt contra voluntatem.

8. Anima in toto corpore reſidet.

Platonici perſuaderant ſibi ſolius cordis palatium incolere animam, ex quo veluti è Regia in omnes partes mandata diſpenſaret: in peſtore Epicurus. Strabo in ſuperciliorum interſtitio; Galenus rationalem in cerebro, iracibilem in corde, concupiſcibilem in jecore collocat. Sed omnes aberrant. *In eſt enim,* inquit S. Aug. l. de Orig. Animæ. c. 5. *Anima vegetativa pedi hominis, quæ illum nutrit: in eſt ſenſitiva manui, quæ diſcernit calorem à frigore, in eſt rationalis capiti, quæ in eo diſcurrit.*

sed hæc sunt una anima, itaq; ubiq; est eadem. Residet etiam in
 aliqua parte sanguinis. Nam sanguis est duplex, alius purior, &
 hic non est alimentum, alius impurior, qui est alimentum, uti
 distinxit Sylvester in Rosâ aurea. Impurior ergo non vivit, pro-
 inde neq; pars vivens, de quo S. Th. 1. p. q. ult. a. 1. ad 3. *Hu-*
midum nutrimentale & quod nondum pervenit ad suscipiendam
perfectè naturam speciei, sed est in via ad hoc, sicut sanguis & alia
eiusmodi. Proinde immeritò Cajet. 3. p. q. 5. att. 2. omnem
 sanguinem vivere contendit. *Non enim* (uti docet Philolophus
 lib. 2. de part. c. 3.) *Sanguis continuus aut concretus est carni, sed*
in corde ac venis quasi in vasis continetur. Hic ergo sanguis tran-
 sit in substantiam viventis tunc, quando vel puritatem alterius
 sanguinis assequitur, vel in carnem convertitur. Sanguis purus
 verè est pars animalis & animâ eadè informatur: prohibentur
 enim Iudæi Levit. 17. comedere sanguinem, quia anima est in eo:
 quod ad literam vult accipi S. Aug. q. 57. in Levit: & licet etiam
 in carne sit anima, specialiter tamen dicitur esse in sanguine, quia
 magis sanguis servit pro spiritibus vitalibus quàm caro. Neq;
 Christus D. post resurrectionē indiget cibo, tamen sanguine venas
 replevit: neq; Concilium Ephesinum commodè explicari potest
 epist. ad Nestorium, nisi sanguis vivere concedatur, ac pars esse
 verè Hominis. Verbum enim, ait, esse hominem factum as-
 sumptione carnis & sanguinis. Residet anima & in capillis.
 Neq; enim illi sunt partes excrementitiæ. Nihil enim ejus ge-
 neris Natura simul formæ cum infante in Vtero: nihil subijcit
 Maternæ imaginationi, nullos præscribit extensioni, & latitu-
 dini terminos, nullis coërcet legibus: viliora hæc sunt, quàm ut
 illis curas tantas impendat natura: at verò pilis ea omnia imper-
 titur. Propter imaginationem oves Jacobi discolorēs factæ: alij
 cani statim geniti uti Thireus Tarco, Cygnus Trojanus, Tar-
 quinius Piscus, alios numerat Scalig. exerc. 114 num: 2, Schenk;
 lib. 1. observ. 14. & alij, & nostræ Magister Philosophiæ l. 3. Hist.
 c. 11. *Fieri potest: ut homo pilis pestigenitus Careat viro jam inde*
ab ortu contracto Habent etiam suos morbos capilli quod non
 nisi animatus evenire potuit. Evenit Rhopalosis, Fissura Rigi-
 ditas, Defluvium, Atrophia, Hirsuties, Amputatio, Indecens
 crassities, Plica. pulcherrimè Magnus Aug. c. 8. contra Priscill.
In nobis sine sensu nostro sunt incrementa & capilli nec cum præci-
duntur sentiunt & tamen crescunt. Et lib. 3. Hist. c. 11. docet
 Philosophus Capillos vivere vitâ vegetativâ, sunt enim iationis

cum frondibus, squamis, plumis, uti idem refert 4 Meteor. c. 9.
Versus Empedoclis & laudat. Sunt eadem, frondesq; pili, densaq;
volucrum pennæ, tum squama, quæ fortia membra teguntur.

9. Animarum divisibilium partes sunt homogeneæ.

ITa, ut, si placuisset DEO in bove animam invertere, posset
in capite eam partem ponere, quæ est in pedibus, & plurimum
cæliorum animas conjungere in unam molossi. Probat S.
Thomas I. 2. contra Gentes c. 64. Si sunt diversæ partes animæ,
Ergo singulæ partes singulas habent animas. Nam licet dicat
hæc pars animæ ab hac parte materiæ dependentiam, hoc non
inducit diversitatem specificam. Sicut nec visio mea, quæ respi-
cit ita Petrum, ut non possit Paulum, differt specie à visione mea
quæ respicit Paulum, ut non possit Petrum. Similiter nec unio
Petri ab unione Pauli differunt specificè, licet una essentialiter
hæc respiciat extrema, altera verò alia. Idcirco specie logicâ
distingvi concedentur non Physicâ, seu plûs quàm numero minûs
quàm specie.

10. Animarum Potentiæ realiter ab illa distinguuntur.

NEq; enim videmus substantias sine accidentibus operari, sic
DEVS, inquit Angelicus Doctor, impertitur igni calorem,
aquæ frigus. 1. 2. q; 110. a. 2. Enim verò vitiatum aliquan-
do ita oculus, ut nullum appareat vitium tamen non serviat ani-
mæ. Quid illi deest? Ipsa anima? Nequaquam: organa?
Sunt integra. Itaq; potentia distincta. Vnde Arist. probl. sect.
30. *Natura manum corpori dedit, animo mentem seu intellectum*
prout ergo hæc auferuntur & hic potest: & eum magnus Augusti-
nus I. 2. c. 3. de lib. Arbitrio secutus: *Hic sensus interior, nec*
visus, nec auditus, nec olfactus, nec gustus, nec tactus, dici potest
sed nescio quid aliud, quod cum ratione commendimus, hoc ipsum
tamen rationem vocare non possum, quoniam ES bestiis inesse mani-
festum est.

11. Nu-

11. Nutritio est conversio alimenti in substantiam viventis.

TRibus peragitur coctionibus, primâ in ventriculo, alterâ in jecore, tertîa in singulis membris. (in animalibus imperfectis & plantis sunt partes Analogæ, ventriculo, hepatis, in quibus etiam alimentum percoquitur) Primæ Coctionis instrumenta in ore sunt dentes triginta duo, quorum molares 10. canini 2. reliqui cibum præparant, qui sic præparatus ad ventriculum descendit, in Chylumq; in eo abit, & mittitur ad intestina, quæ tenuia sunt tria, duodenum, Jejunum, Ileum, Crassa ibidem tria Cæcum, Colon, rectum. Ibi natura separat utile ab inutiles; accommodat, ut per venas Mesaraicas ad hepar transire possit: & hæc est prima coctio. Chylus in venis dictis incipit in sanguinem converti, ibi lien recipit ad se, quod est tæculentius & sibi alimentum impurum præparat. Sic jam præparatus chylus vadit ad hepar, & in perfectum mutatur sanguinem, & depuratus rursus in totum corpus per venam cavam distribuitur, parte ejus in cor derivatâ pro spirituum formatione: & hæc est secunda coctio. Vbi sanguis ingressus membra singulis pro natura eorum se dividit, quibuldam juxta pituitosas partes magis, alijs juxta biliotas, &c. & hæc est tertia coctio, in qua generatur humor quadruplex, Innominatus, Ros, Gluten, Cambium & duplex separatur inutile, aliud materia sudoris, aliud eorum, quæ cuti adhærent: hæc deniq; peractâ coctione alimentum transit in substantiam viventis

12. Etiam per transpirationem corpus multa ejicit.

Non minus, quàm ollam bullientem nostra corpora expirare, certum est, ex eo Canes feram & suos Dominos di-
guoscunt, cum eorum vestigia rimantur. Hæc plurâ inveniuntur in iis, qui fuliginibus abundant, uti omnes viri, idcirco etiam quotiescunq; laverint manus, aquam reddunt impuram quod non evenit in non viris: Corpora autem quo spirabilia & laxiora, inquit Aristot. l. 8. probl. salubriora sunt. Hæc perspiria variè afficiunt varios, Inde evenit, quod aliqui selem pati

non possint, quia perspiria illius sunt inimica eorum complexio-
ni, quocirca etiamsi eam bestiolam non conspexerint, tamen ubi
ab ea fuerint afflati, horrore corripiuntur & graviter alterantur.
Felis enim, ut docet Paræus lib. 10. c. 34. *pestiferam de se emitit
auram, quâ potissimum teneilorum spiritus inficiuntur*: & ostendit
multos infantes subito implicari ægitudinibus, multos inexpectato
eripi fato, quibus consuetudo familiaris est cum hoc animali.
Quantitatem expirij conatus definire sanctiorius Medicus, ap-
pendit hominem ante cœnam, certarum librarum illi cœnam
exhibuit, post somnum facta concoctione iterum appendit, &
invenit deesse de pondere. Vnde inferebat quantum expirationis
factum, scilicet librarum 4, sed ut res certa, ita fallaci ex-
perimento descripta, multum levitatis addunt spiritus illi, qui ci-
bis accedunt. Hinc levior prænus, quàm famelicus.

13. Non fuit Miraculum, quòd A- lexander M. ivavem exhalàrit Odorem,

EXhalant enim nostra corpora. Hinc vitro applicata aut spe-
culo manus, nubem inducit; calor enim perpetuo in ho-
mine agit, & fugaces seu volatiles partes à fixis evolant. In
Alexandro itaq; ex temperie certa odor ille oriebatur, sicuti ex
temperie deteriori è quibusdam gravior procedit odor, & tempo-
re quidem pestis hæc corpuscula bene aut malè odora maligna
qualitate imbuta in corporibus affectus contagionem promovent,
dum per os, nares & poros apertos sana corpora subingrediuntur.
Hærent autem hæc corpuscula subinde in rebus, plicis vestium, pa-
rietibus, donec tandem per contraria eorum malignitas expel-
latur.

14. Sola Accidentia Neminem Nutriunt.

SI quis species Eucharisticas plurimas sumeret, sentiret se re-
fici, sed ex eo accideret, quia Christus D. non ininet nisi
quamdiu species sunt incorruptæ, quibus desinentibus cessat
commorari, & materiam, ut species sint in connaturalistatu,
substi-

substituit: alioqui naturaliter adverteremus, quando Christus adest, quando ab hostia profectus, & cessaret fidei meritum. Odores non agglutinant se corpori defectu crassamenti, ideo nutrire nequeunt: sed recreant cerebrum, & sanitati conducunt, & in pulmones attracti ad cor permeant, in eoq. in arteriosos spiritus permutantur. Hinc Agellius l. 2. c. 4. Historiam Plinij de quibuldam populis, qui solo odore florum ac pomorum vivunt, ait, *plus habere admirationis quam fidei*. Non desunt tamen particulae crassiores, quae cum odore feruntur ac venticulum solantur: uti experiuntur Coci, qui minus esuriunt, dum cibos fumantes odorantur. Ne etiam Tabacum omittamus, quae pituitosos humores è cerebro elicit, illis ventriculi os obstruit, ne multum latrare possit.

15. Purum Elementum neminem nutrit.

Neminem enim vidimus igne, aëre, terrâ, aut solâ aquâ traxisse vitam; ubi tamen aliqua mixtio accellerit nutrimento aqua idonea redditur. Nam Isai: 44. Plantata est prunis, quam pluvia nutrit. Imò etiam avulsæ ab arboribus partes & vasi repleto aquis insertæ hoc modo prorogant vitam & absorbent aquam, illaq. deficiente langvore morti prævio ac aliis morbis corripuntur, clarissimè id expressit S. Doctor in 4. d. 8. q. 1. a. 4. *Quamvis aqua in se non nutriet, tamen commixta nutrit*: ut immerito Vales: l. b. c. 6. Controv. nomine Comuni Medicorum aquam e nutrimentorum genere proserbat. Imò & contra Medicum asserimus aërem dum mixtioni irretitur nutrire & Medicorum Principem in testimonium voco, ex aëre attracto ex pulmonibus spiritus vitales in corde, animales in cerebro nascuntur, qui sunt pars viventis. Adhuc progredimur & ignem itra alimenta viventium etiam modica mixtione variatum asserimus. Pyrausta est majoris Muscæ magnitudine bestioia, de qua Aristot. l. 5. hist. c. 9. est quadrupes, nascitur in toruacibus cuprariis, in ipsis ignibus & tamdiu vivit quamdiu domo non egreditur, peregrinatio illi mors est. Negat quidem hujus narrationis veritatem Galenus sed Scaliger ait. *Ferulæ castigandos esse qui hoc quasi temere proditum ab Aristotele negant*. Credidit hoc Aristotelem Seneca. l. 5. Nat. quæst. c. 6. *Ignis qui omnia consumit etiam*

etiam quædam creat & quod simile videri non potest veri, tamen
verum est, animalia igne generantur, Cred dit & Magnus Aug.
lib. 12. Civit. c. 4. In ardore ignis nonnulla animalia per conve-
nientiam vivere salubriter. De Chameleonte, quod solo aëre
vivat, veteres crediderunt. Nostri ætas deprehendit muscas lin-
vâ glutinosâ in eas subito districtâ capessere. Multò minùs omni-
cibo in longum carere quisquam potest. Hinc Medici septem di-
erum in diem letalem censent, & ultra diem undecimum vitam
non posse prorogari sine alimento; siquidem calor naturalis non
oriatur ac humidum radicale absumit. Potest nihilominus hic
attemperari, ut modeste agat.

16. Non eo ipso, quòd aliquis
nutriatur, debet mori.

Quia, quod per unum cibum deperdit, potest per alium si-
bi valde congruum reparare, & hanc virtutem putatur
habuisse lignum vitæ in paradiso: idcirco non videntur
omniò fabulosa, quæ narrantur de reparatione ætatis: sic narrat
Deltio de quodam sene centenario, qui Tarenti anno 1531 fa-
ctus est juvenis, pilis, dentibus, ungibus in nova mutatis, 50.
supervixit annis. Idem refertur de Abbatisa quadam in regno
Valentiæ. Idem Maffæus de quodam Indo, qui intra 335. an-
nos, quibus vixit ter factus juvenis. & hanc artem jactabat se
scire Campanella & Paracellus. Sed uterq; ante senium de-
cessit.

17. Alimentum in arboribus & ani-
malium pilis sursum à virtute At-
tractiva promovetur.

Non omnes partes arboris ita duræ sunt, ut alimentum per-
meare nequeat in sunt fibræ plurimæ & quasi venæ, per
quas succus propagatur cedente arbore, aut mollioribus
partibus arboris. Capillamentis nondum geniti alio nutriuntur
alimento, quam dum animal exolutum est carcere uteri. In ute-
ro enim crassioribus partibus seminalis materiæ aluntur, sicut &
ex ipsâ oriuntur. Postquam verò genitum est animal, sangui-

ne nutriuntur, siquidem eo deficiente in animali etiam capillos exarefcere constat ex Arist. 1. de color: cap. 6. hinc etiam qui in atalyneſi laborant ſanguis illis ad cutem evocatur, ut bene piluli proveniant iuxta Fernel: lib. 8. obſerv. 3. ſed etiam à Galeno illa alopecia cenſetur inſanabilis, in qua cutis per ſcicata non reſciſcit, quia ſcilicet ſanguis, qui eſt alimentum capillorum, deſcit Et eodem Magiſtro deſſuvium capillorum oritur corrupto ſanguine. Sed hoc melius complexus Philoſophus 10. probl. 24. qui docet eodem nutrimento ſuſtentari vellera ovium quo caro. Vellera autem 5. de gen. anim: cap. 5. nihil ſunt aliud, quàm congeries pilorum. Ex quo etiam Melancholici, qui atrore abundant ſanguine, pilos nigriores, bilioſi flavos, pituiſi ob copiam ejus humoris albos educant. Cauſa efficiens principalis eſt ſpecialis formatrix, quam Galen. lib. 11. de uſu part. c. 14. vocat. *Piliſiam* hæc variè per membra animalium diſtributa, & hæc à phantafia Matris ſubinde turbatur: hæc efficit, quòd homo non habeat pedes piloloſi uti lepus: quòd habeat palpebras, quibus reliqua animalia carent, quòd hoc potiùs quàm altero loco pilos effundat. Cauſa efficiens instrumentaria eſt calor radicatus pilorum inhærens, qui materiam digerit atq; excoquit, quo deficiente in ſenibus hyems capillorum advenit. Canities autem vera à vertice capilli incipit, quia in remotiores partes alimentum Frigidius pervenit. An verò crebra tonſura capitis, oculorum acumini proſit, controverſia Medicorum dubium facit. Nam Rhafes & Avicenna affirmant: Lemnius negat, cùm tamen potos conſervent, & materiam inutilem exugant, non parum proſunt: hoc verò non contingit niſi deſectus. Habent enim capilli ſuam procreſcentiam quam non excedunt, atq; tunc ut alimentum aliquod ita longè minus quam deſcalcati educunt, ubi & acumen, & craſſitum augent, & incrementum inſtaurant. Quocirca bene iſtadet Celiſus lib. 2. in diuturno pituitæ affluxu ad cutem tonderi. Inde Hygiæ, Æſculapij Filia, Sydoniæ mulieres comas ſuas deſontas dedicabant, quò, uti ſentum Antiquitatis reſert Pausani: ab Hygiæ Dea ſanitatis per tonſuram promittebant ſibi ſanctatem. Neq; ſummus Natura ſpeculator Ariſtoteles (ut de eo ſcribit Laërt) aliter tutabatur ſanctatem, quàm quòd ſemper aſtonſo vertice incederet. Finalis cauſa capillorum eſt deſenſio cerebri, rarò tamen tanta, qualem Riolanus narrat cuidam Turcarum Janizaro præſtitam, qui denſitate capillorum globos ſclororum eludebat: Sed tamen non nullam, hinc calvi magis obnoxij

obnoxij præ alijs catharro. Nascuntur & intra animal pili & ejiciuntur vomitu & aliâ viâ, uti scribit Galen. lib. 6. de locis affect. c. 3. Nascuntur & in lingua & evulsi recreſcunt. Donatus lib. 1. Hist. Med. mir. p. 35. Prodeunt & ex corde. Sed in illis qui plicâ frequenti in Polonia morbo laborant etiam in venis reperiuntur Teste Herc. Sax: lib. 10. p. 817. quos tamen credibiles eum Hippocr. 4. aphoris. 16. non esse verè pilos sed carunculas tenuitate pilos assecutas. Plica Polonica si incidatur, nocet: antequam erumpat, discutiatur. Causa est. Plicæ morbus est venenata sanguinis infectio instar morbi Neapolitani, Aulicū alijs, alijs aliter. Hæc fumis cerebrum opplet ac subinde perturbat, appetulq; movet varios: si erumpat per poros capitis hæret in pilis, ac instar scorpij contriti, aut viperæ venenum ad se trahit, hinc ægro levamen: remoto verò hoc extractivo venenum in corpore relinquitur, ac crudelia concitat symptomata.

18. Ad Venenum potest quis assueſci, ut illud sine damno sumat.

A Limentum alteratur & non alterat notabiliter. Medicamentum alterat & non alteratur. Venenum alterat & non alteratur. Hinc multis medicamentis uti non est consilium: Alteratur enim & ægrè ad suum statum redit temperies. Assuefecit se ad venena, periculoso certè conatu, Mithridates Rex, qui aliquid quotidie ex eo delibavit, ut postea, cum vellet veneno se tollere, non posset. Narratur etiam de Puella quâdam, quæ usu veneni ita profecit, ut solus ejus halitus adstantes occideret. At se vidisse Coloniz fœminam Alb. M: quæ magnâ voluptate araneos capiebat & devorabat sine nocumento. Ratio hujus à Chymicis datur non inepta. Quia nullum venenum est tam potens, quod non possit esse præstans medicina contra ipsum etiam venenum. Nam omne venenum sicuti & alia corpora, potest resolvi in sulfur, sal, Mercurium, ex quibus solum unum venenum est, reliqua verò antidotorum veneni: Ergo si venenata pars separaretur, posset homo nutrirî veneno. Præterea dicunt naturam esse determinabilem ad contraria. Nam assueſcit homo cibus, quos antea nec olfacere poterat. Nemini tamen hujus speculationis svaserim experientiam.

19. Esus Carnium è simili Anima- li est plurimum noxius.

EXpertus id doctissimus Galliarum Regis Medicus Andr-
Laurentius c. 2. de lue ven, qui plura animalia ejusdem spe-
cies carnibus nutrit, canes caninâ, lues suillâ, &c. qui-
bus paulo post pili defluere coeperunt, ulcera oboriri, tumores,
ac ejusmodi mala: occasionem experiendi fecerat narratio cujus-
dam senis qui affirmavit ob etum carnum humanarum lucum,
quam Galli Hispanico, Hispani Gallico nominant titulo subin-
trâsse sub Carolo Rege Galliarum anno 1495. ad Neapolim dum
non sufficeret Gallico exercitui annona, caupones verò, è carso-
rum cadaveribus excisas divendebant passim carnes. Hunc mor-
bus hic vulgaris, in Indijs, quia & esus carnum ejusmodi est vul-
garis. An verò unica morbi illius ista origo fuerit, dubium est,
Mediolani fuit scœmina, quæ pueros furto sublatos tale condie-
bat, & sic illis vescebatur. Refert etiam Hæctor Boët Hist: Scot:
l. 18. Quendam latronem cum suis solitum vesci caribus à se
occisorum idcirco captum & cum tota familia exustum, sola in-
fans relicta vix annum nata: sed ea ubi 12. annum attingit, lapsa in
simile scelus, & cum duceretur ad supplicium exprobrantibus fa-
cinoris inhumanitatem respondebat. *Nescitis quàm deleet et huma-
na caro, si gustaretis, nemo esset, qui à liberorum esu abstineret:*
nec defunt historiæ, in quibus narrantur ad has execrabiles dapes
adacti. Narrat Crompter l. 11. ad ann. 1315 & Prælix Hist.
Ann. 1629. & Strada in Belgio: neq; tamen eum secutum mor-
bum referunt. Idem fuit necesse aliquid aliud advenisse. Me-
dici adhibent in Mumiis hanc carnem. Sed quid sit Mumia,
variant. Paracellus sanguinem vocat, Mumiâ liquidam: Car-
nem furis pendens Mumiâ constellatam. Bellonius succum
lib. 3. obs. c. 32. è cadaveribus Arabum Myrrhâ, Croco, Aloë,
Balsamo perunctis exsudentem instar mellis odoratum nec in-
suavem sed loco succi Arabes non raro saniem è pestiferis alumine
conspersis cadaveribus venditabant. Et loco Mumiatarum dese-
runtur inquit idem cadavera viatorum, quos arena in Arabia
& Aramoniæ regno involuit, sol arefecit. Paræus Nominis
Magni Medicus lib. 10 Chirurg. c. 7. videt mumiæ usum. Nam
si cadavera sunt Principum meliorem condituram habentium,
quis permitteret evehî? Si plebeia solo sunt Asphalto inuncta.

Vnde

Vnde Matthiolus ait, Cadavera furum sale & aromatibus condita in furno siccata pro mumijs venditari & usum damnat ut barbarum & Thevetus dicit se expertum ejus usu oriri symptomata, Cardialgiam, Ventriculi tumultum, vomitum, oris foetorem: Damnatum & Libavius p. 849 & asserit, ad nos falsas tantummodo devehī mumias neq; concedit adeo Balsamum à putredine præservare, ut vulgò jactatur. Græcia Ducis Veneti uxor scatebat balsamo & foetorem ejus nemo pati poterat. Antiocho & Herodi certè non deerat balsamum & tamen vivi computruerunt: Nam & ipsum balsamum corruptibile est. Alij quomodo per artem ex Juvene rufo mumias forment refert Tentzelius Medicin: Drastr: c. 6. ex quibus omnibus patet carnis humanæ usum hominibus inimicum,

20. Carnes assæ utiliores Coctis.

Coctio sic definiri potest. *Est perfectio quadam à calore superfluum humidum absorbente.* Hæc definitio convenit coctioni fructuum à sole, qui calore suo naturalem adjuvat veluti calens emplastrum, ventriculum. Convenit coctioni ab igne. Convenit & coctioni Medicæ vulnerum: quæ fit cum humores ita maturantur & ad hoc perducuntur, ut amplius non putrescât. Ex his patet quod non cocta sint frigida, cruditatem enim definit Arist: 4 Meteor: *Est inquit imperfectio qualitatum incompatibilium ob indigentiam propriæ caloris.* Coctio ab igne, propriè dicitur elixatio, quæ hoc modo fit: calor igneus in humido aquæ recipitur & rem illam humectat quæ elixatur, poros ejus aperit, & humorem extra evocat, reliquum autem quod relinquit humoris digerit. Idcirco elixati non possunt, quæ nihil habent humoris, ut cineres. Vel quæ habent humiditatem ita cum succo terreo unitam, ut separari non possit, ut ligna, metalla. Ex hoc etiam fit. ut carnes bubulæ difficilius elixentur, quam agnæ v. g. quia humidum difficilius separatur. Assatio verò est coctio à sicco & alieno calore, ut humor, qui est intus, absorbatur poris exterius clausis, ideoq; assa humidiora intus. quam elixa. Inde fit, ut homo ad magnum ignem non sudet, quia est quasi in assatione, sudet in balneo, quia est quasi in elixatione. Hinc Arist: 4 Meteor: c. 3. ait carnes assas utiliores elixis & probat. Quia cum sint humidiores elixis, plus ad nutriendum succi afferunt. Idcirco verò juscula coctarum carniū refrigerata crescunt,

crefcunt, quia ex carnibus extractum continent glutem, rorem, cambium. Notat tamen Celfus lib. 1. c. 6. Elixa lubricare, alla constringere, nec stipiticis convenire. Cæterum magnum beneficium præftant animalibus Laniones, dum ea in cibum hominum mañant, quia dum ab electis comeduntur, in cælum partes eorum deferuntur. Vnde Taulerus Serm. 1. in Vigil. Paſchæ dixit. *Non poſſunt creatura nobiliori modo in ſuam originem redire, quam in corpore ſancto cui in cibum uniuntur.*

21. Fames eſt appetitus cibi. Potus non nutrit.

FAMES in hunc modum excitatur. Quodlibet membrum ſicut radix arboris ad ſe trahit alimentum: quod ubi deficit, vicino membro eripit, & hoc alteri donec ad ſeem ciborum ventriculum deveniatur, ſic tandem impromptu orificio ventriculi impuſſus quidam, hanc moleſtiam avertit appetitus, & illâ cognitâ per phantaſiam ut remedium appetit cibum. Hic appetitus excitat virtutem nutriticem, ut quærat alimentum, & quia ſicca faciliùs implet ventriculum, ne devellatur, quam liquida: idcirco magis illa appetit. Vnde Gal. famem & ſitum inter dolores recenſet. Potus verò tardus eſt, qui ſimul non ſitibus, cibi enim vices ex parte ſupplet lac, cereviſia &c. Potus autem hæc facit. 1. Provehit cibum tenuitate ſua per meatuum & venarum anguſtias. 2. Juvat concoctionem poſſimùm eam, quæ in ventriculo fit, nam hæc ſe habet per modum elixationis. 3. Cibum permeat ut ſuccus faciliùs ex illo eliciatur. 4. Siccitatem membrorum & fervorem ſanguinis temperat, per quod juvatur nutritio; & impeditur, ne humidum à calore conſumatur; qui ſuccus ubi deficit membra eum ab alijs attrahunt ſimili modo atq; in fame. ſuccus autem deficit ex nimio excitato calore vel ſudore. Aves rapaces licet ſint calidiſſimæ potu non egent: ſed illum compenſat multi aëris attractio, tales enim ſunt prælonibus prægrandibus, multumq; ſimul adducunt ad interiora aërem. Delectatio ſit à potu in ſummo ælophagi orificio ubi ſunt partes molliores, quæ à potu trillantur. Hinc pueri integra prona devorant, quia majores boli magis trillant. Noxia tamen velox comefſio, quia multum ſecum aërem rapit, & eo ventriculum implet.

22. Color pilorum, Temperiem indicat animalis.

Non est ridenda Physiognomia, si intra eos terminos consistat, quos P. Nicquet ex Aristotele præscripsit. Natura enim, inquit doctissimus quidam è Recentioribus, non ita latet in oculo, ut non aliquibus signis prodeat in manifestum, & in bene formato corpore animus sua melius obire solet munia: sed divinatio de moribus à multis pender. Noscenda est complexio, noscendi mores natorum, scienda conditio & status aliqujus. Fortes enim fortibus, boni bonis creantur, neq; imbellem progenerant aquilæ columbam. Locorum etiam varietas variat inclinationem. Alius est genius eorum, qui montana, alius eorum, qui plana & qui palustria incolunt loca, alius qui gelidam Arcton & qui tepidum Austrum. Liber tamen hominum actus nulli subjacet legi. Vnum etiam signum sæpe tallit, vim multitudo conciliat. Niger color capillorum, Melancholicos vulgò indicat. Cum enim capilli nascantur è vaporibus capitis mixtis sanguini pingui ac glutinoso colorem etiam ex ijs contrahunt. Oritur autem nigredo ex aduisione quam in Æthiopiis videmus: licet ipsi non sunt calidi propter continuam spirituum jacturam, quam solutis à calore poris faciunt. Partes tamen extremæ calent ab æstu externo. Compertum autem est mutari capillum cum regio mutatur. Pilus albus signum frigiditatis & phlegmatis, quæ ab interno calore non concoquitur, sed quasi putrescit & ideo capilli in senio canescunt: quamobrem qui citò albescunt, piritu abundant. Flavus & rufus color medij sunt inter nigrum & album, quia niger oritur à caloris aduisione, albus à frigore, hinc quò magis rufus capillus est, eò plus de bile significat inesse. Mediocriter verò rufi bonum temperamentum denotant animùmq; ad fortitudinem, audaciam, subtilitatem, acumenq; ingenij natum. Crispi sunt vel propter pororum obliquitatem, quos calor debilior in cute durior efficit, vel ex abundantia caloris & siccitatis: propter quæ capilli teste Gal. lib. 2. de temp. torquentur ut corrigia in igne. hinc formiæ, cum sint frigidiore & humidiores, planos capillos habent. Qui crispo capillo, faciliùs canescunt, difficiliùs canescunt: & contra qui plano, faciliùs canescunt quàm calveſcunt. habet autè capilli cum planus indolem communem, nec in summo æstu crescent, hinc in febribus

bribus defluunt; nec in summo humore aut siccitate, hinc senibus decedunt aut rarefcunt, alijs non prodeunt in metu furriguntur quia calore ad intima profugo pori constringuntur. Didacus Oforius Nobilis Hisp. sub Ferdinando Catholico auditâ mortis ſententiâ quali in momento incanuit. Idem refert Scal. exer. 313. de quodam conjurationis ſuſpecto. In talibus calore ad intima concurrente materia capillorum refrigeratur plurimum & quali congelat ac in capillos veluti pruina prodit. In earceratis & itinerantibus magis crefcunt capilli, quia magis fuliginibus abundant. Tempora citius canefcunt ob ſubjeſtas cuti partes frigidioreſ, citius etiam canefcunt nati ex Parentibus vetuliſ aut laſciati ab ejuſmodi.

23. Generatio eſt Origo viventis à vivente in ſimilitudinem Naturæ.

EX hoc patet 1. quòd Adam non genuerit Evam, qui nihil ibi contulit ex ſe à natura ordinatum ad ejus productionem. 2. Refurgentes à mortuis divitiis & creati à Deo, non ſunt proles Dei, quia illis nihil de ſua ſubſtantia communicavit. 3. Pullus, anas non eſt proles Gallinæ, quæ illum ex ovo anatis excluſit. 4. Plantæ non dicuntur habere filios, etſi verè generent, quia hic titulus ſolam ſenſitivis datur. 5. Conſanguinei dicuntur, quorum unus alterius habet ſanguinem. 6. Magis parentes amant Filios, quàm Filij parentes, quia quiſq; amat ſeipſum, Parentes verò habent in Filijs aliquid ſui non e contra: inde eſt, quòd minus ament, licet magis ad amandum obligentur. Vnde S. Aug. 4. Confeſ. c. 2. dixit. *Etiamsibi proles contra votum naſcitur, nata tamen cogit ſe diligere* & idèd ut notat. S. Th. 1. 2. q. 100. a. 5. Nullum datum præceptum Parentibus diligendi Filios, datum Filijs diligendi Parentes. 7. Ardentiùs Filij quamdiu ſunt parvuli amant Parentes, quia valde exiguum habent alienum, & per alimenta acquiſitum, ſed totum Parentum. 8. Quia à Parentibus accipiunt aliquid. Hinc & temperies & virtus Patrum ſæpe ineſt Filijs aut vicia. Hinc ſpurios an: 1587. Sixtus V. irregularitatis damnavit. *Quia ſicut temperiem Parentum ita vicia & incontinentiam imitari ſolent.* Scal. exer: 265 dixit *Spuriij peſſimi fere ſunt, imo proverbium eſt apud*

italos,

italos,
quia e
somn
impreſ
imper
pere: n
16. d
aig. la
debet.
Quare
conjug
tuor c
bitur à
ceprum
lio, in
terrea.
proverb
ut Spar
interſeq
poſterior
improbi
lius lib
de nat
eius m
opibus

22

P VII
trium
ad
in ſua P
de, ſi a
cabunt,
mando
colore re
hoc jeco
compare

Stalos, spurium qui nequam facit officium suum facere. Mali sunt quia ex malis. 9. In primo gradu rectæ lineæ Matrimonia esse contra leges naturæ, quia sterilia & ita eorum horror à natura impressus, ut cum Svetonio teste, læmina quædam filium nullis imperiis agnoscere vellet iussu à Magistratu eum in Matrisum accipere: maluit filium fateri. De hac vi naturæ S. Aug. 15. Civit. c. 16. *Nescio quomodo humana verecundia ineest quiddam naturale atq; laudabile.* Post quartum tamen gradum Inno: III. c. non debet, de consanguineis licita pronuntiavit ejusmodi conjugia. Quætetuatum inquiens, numerum bene congruere prohibitioni conjugij corporalis, quia 4. sunt humores in corpore quod quatuor constat Elementis. Quia scilicet post quartum nihil invenitur à progenitoribus relictum. Nam in primo gradu quod acceptum fuit levissimum & quasi igneum evanescit, hoc est in Filio, in nepote æreum, in pronepote aqueum, in abnepote pars terrea, itaq; in gradu quinto nihil superest. 10. Græcum tamen proverbium. *Herorum filij noxa, retinet sæpe veritatem.* Nam ut Spartianus in sept: severo, *Illustres doctrinâ aut sapientiâ viros tales sæpe liberos habuisse, ut melius fuerit de rebus humanis sine docteritate decessisse.* Accidit hoc partim ob Nutrices, quarum improbitatem cum lacte hauserint. Tantundem enim ait Agellius lib. 12. cap. refert quo lacte quis nutriatur atq; ex quo semine nascatur, partim quia in Parentibus, quicquid optimum fuit curis majoribus non filiis impensum: Partim, quia filij relictî in opibus & claritate non assueverunt dura pati & ardua agere.

24. Pullus ex ovi albumine prodir.

PVllus non ex toto ovo nascitur, nam reliqua ejus parte nutritur. Hippoc: quidem ex luteo nasci Arist. ex albumine adstruit. Videamus cui experientia, quam fecit Dan: senerit in sua Physica saveat. Ovum sub gallina die quarto, imo subinde, si aperiatur, patebit in eo cor, & duæ à corde venulæ micabunt, Septimo die cor involutum & mucor luteus pro formando jecinore spectabitur, qui ab hoc die sensim concreset colore retento, quod luteum etiam in pullis exclusus visitur. In hoc jecoris rudimento per novem dies à formatione nullus sanguis comparer, cor tamen turget sanguine. Cor autem sedem habet

in media ovi longitudine, ubi luteum albumini desuper committitur. Quodsi quis die secunda ab incubatu aperuisset concretum quid instar nubis spectasset, & in ea pullum capite conspicuo ac juxta caput puncto se dilatante ac constringente, ex quo diebus sequentibus vena admodum rubra per totum pulli dorsum in longum porrigitur, ex qua aliæ venæ ad pelliculas luteum involventes ducuntur. Ex quo patet luteo ali, quod in sanguinem vertitur, qui per venas ad pelliculam circa luteum protentas advehitur, & in hepate conficitur.

25. Complexio animalis figuram format.

NAm cholera cum siccum & calidum faciat corpus, non potest reddere nisi longum quidem sed strictum atq; gracile, quia calor elevat, siccitas constringit. Phlegma est quid frigidum ac humidum, breve itaq; & latum facit, aqua enim diffundere se novit, non attollero. Sanguinea indoles calida & humida hæc mediocriter facit animal, quia ob humiditatem in altum se non adeo attollit, ob calorem non nimis se in latum diffundit. Melancholia strictum & breve corpus constituit, frigus enim non facit incrementum, siccitas obest latitudini.

De Anima sensitiva.

26. Bruta non sunt Prædita Animâ rationali.

Asserebat Pithagoras, Anaxagoras, Diogenes, & alij quibus credebantur animæ per Metempsychosin è corporibus hominum mori, tanquam in ergastulo pro demeritis in brutorum corpora compingi. Imò Galen: exhortat ad art. liber. stud. agnoscit in brutis rationem delitescentem. Quod fraude Dæmonum S. Chrysost: hom. 4. in act. Putat contigisse ut crederent animas nostras à brutorum non differre ac sentim perstaderent sibi mortales ac demum alterius vitæ sublatâ spe in hac beatitudinem fundarent; secuti Gnostici errorem imò & Indi modernî, qui putant sumas scire loqui, sed dissimulare, ne ab Hispanis ad labores compellantur. Strabo etiam cum Dione dat

metem

mentem Elephantis, & Lipsius in Plin. lib. 18. c. 1. *Se ratione
carere, si Elephantis carent.* Plinius verò ipse eò loci his bestiis
tribuit *intellectum, utriq; sermonis, & imperiorum, Obedientiam,
officiorumq; quæ ducere memoriam, amoris & gloria voluptatem.*
Plutarch. in Phæmo vulpem syllogizare. Juxta hos merito
Gylius socius Vlyssis a Cice in bestiam mutatus, postea reddi-
tus sibi querebatur bestias feliciores, quæ sine labore scirent ea
quæ homines eum Rodijs. Vltius progressi apud S. Chriost.
l. c. Quidam Philolophi, qui etiam donum Prophetiæ Corvo
Corniciq; & claram DEI notitiam tribuebant. Sed non minus
indecore Steph. Paquier. epist. ad Adr. Turnebum. *Quis scit an
quando colludo cum mea fele ego me cum ipsa potius, quam ipsa
mecum se recreet ineq; utatur tanquam instrumento sue voluptatis.*
Imo Campanelia verbis scrip: Tob. 38. abutitur ad hoc evincen-
dum & l. 2. c. 23. de sensu ait loqui inter se sed nos illorum lin-
guam non percipere, uti nec, Italum Germanicam: edificere
tamen nostram illa ubi nobiscum versantur, etsi in aliam regio-
nem deterantur novam non intelligere. Fatemur miras esse bestia-
rum operationes, sed nullas excedere limites phantasticos aut
instinctus. Si enim quævis belluarum discursu & non instinctu
agereut, variarent utiq; in modo operandi: at nunc omnes
hirundines è luto, omnes passerès è plumis omnes philomeliæ
è musco arborum, omnes acanthides ex lana in ramo arboris
omnes linariæ, ex lana sed in rubis nascunt, omnes galguli ut
corbes è ramis appendunt, omnes picæ spinis sapiunt, tordi &
meruli fundo oblinato muscum circumponunt &c. Imo con-
venio istos. Bruta habent animam rationalem perinde ac homo.
Ergo & merita & demerita, sicq; lupi pœnas inferni subituri pro
cæde ovium, columbæ & oves pro sua mansuetudine cœleste
præmium recepturæ. Ergo perinde est cæde illarum maculare
manus, canibus stomachum, atq; antropophagiâ. *Imagines,*
inquit Arist. l. 8. hist. c. 1. *Solum sunt scientia & prudentia in bru-
tis,* non res, quicquid in illis similitudinem gerit industriæ ope
imaginationis ac sensus interni peragitur, uti inquit l. de quant.
Animæ c. 18. Præsul Hipponensis. Quod voces attinet bruto-
rum, illæ juxta Philolophum 7 Polit. cap. 2. *solum molestum &
jucundum significant:* id est passionem indicant, sed non texunt
orationem & 1. Polit. 2. *sermonem* dicit, homini esse naturalem
rationem enim & orationem à brutis distinguitur. Neq; egent bruta
commercio sermonis, sunt enim determinata ad omnia quæ vitæ
sunt

sunt eorum necessaria, scilicet ad operas, vestitum modum sequendi, nam omnia in brutis ordinantur ad conservationem sui ad quod non est opus sermone: sed sufficit dignoscere corruptivum. Hominis verò passiones ordinantur ad contemplationem universi, idè non solum debet significare discretionem jucundi à molesto sed & falsi à verò, sed & unius entis ab alio, ad quod requiruntur quàm innumetæ cognitiones, tam voces.

27. Ungues & ungulæ in animalibus animantur.

Vivunt enim nutrimentumq; accipiunt per venulas sibi ad radicem adjunctas: nam ut Gal. lib. de administ. anat. cap. 11. observavit, ad eorum bases vena, arteria, & nervus terminatur. Per quem sugunt impuriorem sanguinem, augenturq; in longum, uti quotidie experimur etiam in profundum, quia cum ætate crassescunt, neq; ibi primò incipiunt ubi caro desinit, materia eorum proxima ad articulum propiorem sere extenditur, quæ si ibi aliquo casu compressa, aut læsa fuerit, idem suo tempore in ungue vitium spectabitur. Si cultro aut vitro abradatur, (quod in eo vitio per quod digitis pedum incresecunt utiliter solet fieri) redeunt ad suam crassitiem. Causa afficiens illorum vix plastica, quæ leoni aduncos: simio donavit imbricatos. Meritò verò Empedocles rejicitur, qui censuit ungues, nervos esse congelatos. Quod varios assumant colores, oritur à subjecta materia cum sint in se pellucidi. Hinc Europæis albicant cum modica rubedine, Æthyopibus nigricant, quia hic est color corporis. In istere morbo flavent, & juxta Hippocr. Sect. 1. Coact. prænotat. Aphoris 493. si lateant in ægrotantibus ex morbo acuto, vel hydrope, mortis sunt indicium, quia livoris causa est caloris extinctio. In tabe adunci fiunt, & albidii, quia calor nimis percoxit materiam. An ex ungue leo possit cognosci? Veteribus fuit certum, nec nobis dubium, servat enim & in hoc membro natura cum cæteris proportionem. Ex ungue hominis magnitudinem assequi in promptu est, dummodo partium rationem à Kircherò Tom. 2. Musurg. lib. 10. præ oculis habeamus. Facies est nona pars longitudinis totius hominis cuius pectus ad imum femur constituunt tres partes. addatur ex Hugonè Sempilio lib. 3: de Math. discipl. cap. 2. §. 1. Quod

Quod pollex sit tertia pars faciei, & ejus crassitie ejus longitudo. Jam verò pollicis quattuor pars unguis. Itaq; si unguis sit unius ulnæ, pollex erit quatuor, facies 12. & tota longitudo hominis 108 ulnarum. Noscitur & complexio ex ungue, ex quibus hæc cum Luca Gaurico lib. de Sculptura pag. 330 deduci possunt. Ungues lati colore albo, subflavoq; tincti, naturæ bonitatem: angusti prolixiores ac curvi carnosique improvidum ac malè sensarum obliqui ad repaces accedunt aves: parvi, nigri, asperi, & qui carni adhæserint, vitia Melancholicorum: rotundiores calorem exuberantiorum, & ea, quæ istam consequuntur temperiem. Maculæ unguum notant sanitatem, & calorem robustum, qui secernens partes sanguinis alias ab alijs, eas maculas efficit.

28. Sua Specialia habet in varijs animalibus quævis anima.

Capite caret orbis piscis marinus. Asini inveniuntur cornuti in Affrica, teste Herodot. & apri apud Indos teste Plin. Aonij boves unum cornu in media fronte gerunt. Aelian. mobilia cornua habent boves Phrygij. Philippo 11. Hisp. Regi equus cornutus fuit. *Lingvam* non habet testudo marina & Crocodilus, ranarum lingua extremo oris alligatur, versus guttur libera porrigitur. Bifida lingua est lacertis. Nierem. Hist. Nat. *Dentium* loco Chamæleon os continuum serratum gerit. Herculi triplici ordine dentes, in Silesia cum aureo dente natus puer. And. Schot. *Cervice* unius ossis constant lupi, Leones, Hyænx: Canes aliqui in America nascuntur sine ulla. *Mammæ* intra artus elephas habet: Simius in pectore. Cornigera sunt, quæ bifidulis unguis. In Arabia felici, cauda arietis librar. 44. Pilo versus caput obversos habent Origes. Tarandus, Polypus, Chamæleon assumit, tetigit quoscunq; colores. Ranæ solum in oculis, corde, & paucis venulis habent sanguinem. Ex ossibus leonum masculorum ut è silice ignis excutitur. *Costæ* homini octonæ, suisibus denæ, cornigeris 13. serpentibus 30 Plin. Cor maximum asino, lepori, muni, cervo. Duplici corde Elephantem invenit Gal. Ranis geminum *jecur*, Liene caret Chamæleon. Mures in Orientali India inveniuntur magnitudine vulpium, in Culeuto lacerti instar aprorum. In Affrica sunt aliqui muti canes. Ranæ in Cyrene silent. Arist. Ovibus in Anglia potus aquæ exitialis

Cardanus. Camelos vivere annis 50 ait Arist. Elefantos 200 imo
& 300 Solinus. Catos 10. mulos 80. asinos 50. equos etiam ultra
50. Boves, fues, canes 20 oves 12 capros 8.

29. Colorem non in sola superficie videmus.

ERgo quodlibet corpus aliquousq; diaphanum. Id ante nos
asseruit Lud. Coronell lib. 3. Phys. Joan. Bapt. Bened. epist.
ad Philib. Pingonium: proinde nec reflexionem fieri lucis
â sola ultima superficie, cum hæc ultima non detur: quod verò
non transeat lumen quodvis corpus, partes interiores asperæ,
quæ etiam sunt in polito corpore, cohibent, & reflectunt, &
ideo nix & glaciæ fatina non transpatet, quia partes inæquali-
ter fitas habet, transpaterebat autem integra quia partes habet æ-
qualiter collocatas. Imo nec videretur corpus, nisi lux intraret
illud. Idcirco metallica specula non videmus sed solam lucem
reflexam in aëre vicino. Vitrea videmus, quia radius illa subin-
trat. Veritatem hanc, si cui experiri placet, non dubito, quin
charta illi sit opaca, transpatet: magis opacum lignum, aurum
argentum, tamen ductum in folia pictoria transpatet si nigro su-
perponas. Alioqui, si sola superficies videretur, datur superficies
indivisibilis, hæc addita alteri & millesimæ non augebit corpus,
cum indivisibile additum alteri simili facere quidem potest plus,
sed non majus. Si autem purè opacum corpus dederis, lucem
solam ante illud videbis. Non tamen lux in infinitum diaphana
penetrat, nam mare purissimum non ultra 15 ulnas lucet, ulte-
rius jam tenebræ.

30. Visio fit in retina.

OCulus tunicis octo constat, tribus humoribus, musculis
septem. Ex tunicis *retina* est quædam, quoddam rebus figuræ
colludat est levis, densa, ac solida, alba, & subrufa ali-
quantum, cujus officium est imagines per oculum illapas tan-
quam in speculo repræsentare, unde & speculatoris dicitur, cen-
trum oculi pro suo centro habet retrò terminata per nigrum cho-
roidis colorem. In hæc ergo dicimus visionem fieri. Quia in
ea parte oculi fit visio, in qua subiectatur radius formaliter visori-
us, in

us, in sola verò hac subiectatur. In crystallo enim tantùm con-
sula lux redditur, quod quicq; experti potest qui lentem con-
vexam similem crystalloidis objecto colorato opposuerit. Et hinc
ratio redditur. Quare noctua de die non videt, nisi obscure.
Quia scilicet lux copiosa in retina species objectorum diluit,
noctuæ verò amplam habent fenestram, per quam admittunt
lucem, pupillam scilicet, & insuper aliquod lumen nativum;
quod efficit, ut noctu distinctiùs objecta intueantur. Et hoc
modo albus color disgregat visum, quia plurimùm secum lucis,
utpote illi affinis, advenit. Hinc etiam aliqui constringunt pu-
pillam, alij manum opponunt, ut lucem arceant, dum diffusa
speculantur. In nervis optici nulla cavitas reperitur, ut Vesal l. 4.
cap. Anatomicè inquisivit.

31. Species Visibiles & Lux produ- cuntur successivè.

Est doctrina Arist. lib. de sensu & sensibili c. 6. quam sic pro-
bat. Quod movetur ab alio, in aliquod movetur, quare
neesse est quoddam tempus esse, in quo movetur ab altero in
alterum, tempus autem omne divisibile, quare erat quando non
videbatur radius, sed adhuc in medio ferebatur. In quem locum S.
Tho. lect. 16. addit Si mobile simul esset sub utroq; termino, fore
ut non moveretur ab uno termino ad alium vel enim esset in ter-
mino à quo, & sic simul esset actu, quatenus haberet terminum
ad quem, & simul potentiâ, quatenus adhuc esset in termino
à quo.

32. Species sunt proprium Objectum potentiæ visivæ.

EX Philosopho cap. 1. de memoria ubi inquit. Memoria spe-
culatur, & sentit simulachrum quoddam simile typo, aut fi-
gura, non tamen secundum se, sed tanquam imaginem quod
ad oculum faciliè ob paritatem rationis transferre & clariùs Ma-
gnus Aug. lib. 11. de Trin. c. 4. hoc ipsùm docuit sicut ergo ima-
gine cognitâ in somnis ducimur in cognitionem Objecti, ita
immagine cognitâ in oculo. Idem sentit S. Thom. lib. 3. contra
gentes Cap. 69 Idem tota antiquitas. Et addè certum fuit Du-
rando

rando in idum dif. 3. q. 6. ut diceret, *Si species non videntur, noq;
dantur.* Species enim est talis imago, quæ rei formam, ac fi-
guram propriâq; lineamenta expresse continet, aptaq; est visum
terminare: Hæ species à coloribus veris producuntur, ad eum
modum, quo lumen à luce, sicut enim lumen à corpore lucido
perpetuo fluxu emanat sine ulla diminutione corporis lucidi, sic
dimanant à corporibus species visibiles. Hæ diversa media trans-
eunt, & coloribus pingunt diversis, neq; tamen videntur, nisi,
quæ in oculos incurrunt. Hæ amoto objecto statim evanescent,
neq; à corporibus sine luminis præsidio producuntur.

33. In Speculo nihil videmus.

Solùm enim confert ad hoc speculum, quòd species suâ po-
litâ superficie opacâ integrè ad nos reflectat. Idcirco & res
maiores apparent ipso speculo, & non nisi ex certo loco con-
spiciuntur: Hinc & in tanta distantia post speculum apparent
objecta, in quanta sunt à speculo. Ex hoc procedit, quòd
ante concavum videamus velut egredientem imaginem ex hoc
quòd in speculo dextra pars objecti à sinistris apparet, & è con-
tra.

34. Perspicilia ignota fuerunt Ve- teribus, nunc non eadem omnibus.

Observavit doctissimus Lipsius cent. tertia epist. 336. nun-
quam mentionem perspiciliorum apud veteres deprehendi.
Collyrijs ægros reficiebant oculos, succurrebant substituto
Lectore. Ponit quidem Pagninus Deut. 6. 8. ubi nos legimus *Et
movebuntur inter oculos tuos*, ponit inquam, & supponit, *erunt
perspicilia inter oculos tuos*, sed vocem Hæbræam Totaphot, A-
rias, Buxtorfius & ipsemet Pagninus in Lexico vult significare
frontalia, non perspicilia. Idcirco probabilius est reperi-
tum circa annum 1300. quando scientia Optica ingens lumen accepit à
Vitellone à Rogerio, Batone, à Joan. Archiep. Cantuariensi, à
quibus velut nova tradita ars expoliendi, & confirmandi perspi-
cilia, idcirco & scriptores, qui hæc tempora secuti faciunt per-
spiciliorum

spiciliorum mentionem. Tentavit quidem negotium & ferè ab-
 solvit speculativè Alhazenùs Arabs sed fortè in praxim non de-
 duxit, ubi neq; Bacon, quos reperit tubos Opticos jam anno
 1270, perfectos reliquit cùm illi primum per Hollandos sæculo
 superiore mundum viderint, & videndum exactius præbuerint.
 Hæc specula diversâ, prout alicui humor crystallinus figuram
 contraxit, concava myopibus, quia illis humor collectior, pla-
 nior alijs, quibus diffusior, convexiora senibus, quibus magis
 planitiem affectant, quibus optimè constitutus planissimis solum
 possunt uti, Ex his aliquot conclusionibus aliæ plures deduci &
 in modum responsoꝝ ad quæsitâ formari possunt. 1. Quare
 longa columnarum aut arborum æqualiter distantium series ordi-
 ne spectata inæqualia refert objecta, nam quæ remotiores co-
 lumnæ, videntur minores, & sibi invicem propinquiore? R.
 Quia per lineas ad æqualia procurrentes spatia mutatur angulus
 visus siq; semper minor, atq; angustior quanto columna re-
 motior, & idè cùm ipsæ lineæ claudentes angulum sint inter se
 conjunctiores, quò feruntur ad objecta, remotiora, tantò
 etiam apparent objecta inter se propinquiore, tamen in æ-
 qualiter distent. 2. Cur in longis ambulatoriis tabulatorum re-
 motiores partes deprimi, & pavimentiŝ magis attolli viden-
 tur. R. Quia lineæ visivæ à partibus pavimenti remotioribus
 sunt supra alias, à remotioribus verò tabulati, infra alias, idè
 partes pavimenti remotiores spectantur altiores, tabulati de-
 pressiores. 3. Cur sub crepusculum aut in nebula res longiùs
 quàm sint abesse putemus? R. Quia oculus ex quotidiana ex-
 perientia judicat ea, quæ obscuriùs apparent longiùs abesse. 4.
 Cur glans è bombar. la emissâ non videtur? R. Ob celeritatem
 motûs, qui in re visibili non sinit quiescere aliquantulum visum:
 sine quiere autem aliqua internus sensus, aliquam notionem seu
 internum simulachrum efformare non potest. 5. Cur navigan-
 tibus fugere ad puppin colles campi; videntur aut etiam celerem
 aquæ motum intuentibus omnes ripæ moveri, aut cur navis ali-
 am præteriens eadè velocitate, illa duplò celeritùs moveri puta-
 tur? R. Id fieri dum oculus uno in loco fixos tenet axes opticos,
 ipse cum toto corpore motus tum enim rem quam intuetur sem-
 per alio & alio loco intuetur, & ita moveri judicat. Navis au-
 tem, quam altera prætervehitur, in partem contrariam eadè
 velocitate mora, idè celeritùs moveri judicatur, quia oculus
 sam intuens duplò celeritùs in aliud locum ad navim conspectam
 transfert

transfert quàm si una tantùm navis moveretur. 6. Cum crys-
tallus supposito colore ex adverso spectata tota illo infecta videtur.
7. Quia color per crystallum transmissus in latera impingit, à
quibus ex parte reverberatus ut potè tertis & m. diociter opacis,
iterum redit, itaq; compactiorem efficit colorem, totamq; crys-
tallum illo tingit. Sic gemmæ sunt ex crystallo fictitiæ, dum
inter duas crystalli partes color quicunq; mixtus lachrymæ masti-
chis interponitur.

35. Optima constitutio oculorum procedit a colore, situ, spiri- tuum constitutione.

Colorum optimus censetur medius inter cæsum & nigrum.
Niger cum augeat tenebras, objecta valde illustrata de-
siderat, & in obscuro reficit: cæsius ob lucis copiam ca-
ligat in lumine, ac confunditur: cæruleus mediū tenet. Pro-
fundiores oculi exactius vident distita, sic ex puteo etiam de die
stellæ possunt conspici, & tubus qualicunq; admotus oculo non
parum juvat ad remotiora dispicienda. Prominentes hoc ha-
bent beneficij, quòd etiam è lateralibus objecti speciem hauriant
sed ad remotiora vires tenuiores habent, multæ enim luci patent,
quæ circumfusæ confunduntur species in retina, maximè distito-
rum. De spiritu sic cenet Galenus, & bene. Si multus sit be-
ne videntur remota, si purus, exacte: quare purus & multus
spiritus facit, ut & remotè, & exactè videamus: paucus vero, &
purus exactam quidem reddit visionem, sed viciniorum: paucus
& nubilosus, & proximis ægrè sufficit, & nebulosa ea reddit.
Qui verò ex his ingenij certiores sint indices constitui certi nihil
potest: Cæcios dedere veteres Minervæ, ac multis subnigni, &
Croceis radijs flavescentes fuere Julio Magno, & victorijs & in-
genio Cæsari, ut notat Sueton. Socrati erant magni, nitentes,
ac pellucidi. Pico Mirandulano, qui sui sæculi dicebatur Bibli-
otheca parvi, ac flavi, uti narrat Jo. Bapt. Porta. Hippocr.
ait magno & præditos medio colore inter flavum & cæsum opti-
mam temperiem notare. Arist. scripsit quibus oculi subnigri de-
clinant ad flavum colorem, boni animi esse.

36. In

36. In pupilla apparet imago Objecti.

Cum sit polita reflectit species objecti, & cum sit convexa modicas formas icunculas quales olim dicebantur Pupæ, quibus pueri colludebant à quibus Pupilla duxit nomen in homine semper rotunda, in bove ovalis, in felle rhombois. Geminam in aliquibus Ovid. notavit. sed hoc ipsum Plin. dixit esse compositum quibusdam formis in Scythia: ejusmodi oculi dicuntur Latinis *humi* quasi bis tuentes, Sed cum pupillæ foramen subiaceat, tunc duplici pupillæ non subiacet duplex, sed pars Iridis exterior, seu major luteus nigrior jussu speciem præbet alterius foraminis. Constringitur, & dilaturatur in bestias, quod id ipsum evenire, & humanæ Pupillæ primus advertit Paulus Venetus: in circulo seu iride oculi tres sunt colores, duo versus albam tunica, qui sunt valde diluti, & solum in magna luce apparent, tertius versus pupillam est expressior, sed illi duo sunt apparentes solum orti ex certa lucis refractione nam eâ deficiente evanescunt, neque subjectum illorum reperiri potest. In Hist. Animal. Arist. lib. 1. c. 9. Quatuor principales agnoscit colores in oculis animalium. Nationibus etiam est proprius color. Æthiopi nunquam sunt casti oculi Germanis Anglis sapius, & Polonis.

37: Coloris nigri intuitus etsi colligat visum non juvat oculum.

Expertus hi qui in obscuro carcere diutius detenti. Nam conatus ad videndum retinam distemperat, dum spiritibus coactis potius inflamat, hinc tales oculis rubere, inardescere sæpe & audivimus, & spectavimus. Ut verum tibi persvaserit Plin. 28. c. 6. non timendum ei ægro à feretro ejus pupilla reddit imaginem, imò Cardanus lib. 8. variet. asseruit triduo ante mortem in oculo ægri deesse imaginem: sed cur deesset? An quia non est polita, & specularis superficies? & certe, ita ut & in mortuo reddat iconem uti experientia docet, sed quia sæpe humoribus crassis inspergitur, aut nebula induciat ortâ ex crassitie vaporum: quod cum non semper contingat, nec semper evenit in moribundi oculis deesse imaginem.

38. Visus læditur ab Excellenti Visibili.

Effatum est Arist. 2. de anima 11. 123. confirmârunt multi eventus. Xenophontis milites perpetuus nivium intuitus excœcavit, uti narrat Galen. lib. 10 de off. part. Apud Græcos pelvis polita obijciabatur ijs, quibus cæcitatæ supplicium irrogare constitutum. Dionysius Tyrannus hoc ipsum efficacius reddebat, cum prius juberet densis tenebris detineri excœcandos. Id contingit, quia objecta illa vehementius agunt, quàm organum sustinere possit. Lux enim conatur sibi assimilare subiectum, scilicet retinam.

39. Vehementi sono potest quis excœcari.

Schenkius non ignobilis Medicus lib. 1. observ. exemplū hujus rei affert in cive Argentinate, qui multā explosione tormentorum cœcitatē contraxit. Sed quid causæ? torulcatio accensis pyrij: sed illa multo obnubitur fumo: quodli neq; illam spectaverit? veriùs est concussionem aëris id effecisse. Non ignotum est ulli: fragore machinarum bellicarum aded concuti aërem, ut fenestræ, fornaces. & alia debiliora trahant ruinam. Sic & homo concutitur, inde humor concussus pituitosus in cerebro incidit in nervos opticos, his correptis morbo, spiritibus ad retinam interclusum iter: confirmat hoc vehementer, quod narrent Medici, non paucos nimia sternutatione tenebras oculorum contraxisse.

40. Fascinus fit per emissionem virulentæ Qualitatis ex oculis.

VAlef. sacræ Philos. c. 68. persuadet sibi fascinum aut fabulas esse, aut solum ex pacto cum Dæmone noxam inferre. Hinc ait pueros pingviculos, & formosulos fascino corrip; corrip; optimas pecudes, nō corrip; deterioris speciei, quia priores attentio;

attentioribus oculis solent aspici & cum natura sit illis in summo, quæ citò ab eo gradu delabitur sponte juxta aphoris Hipp. 3, lect. 1. fascino adscribitur, quod natura regressus fecit; sed non licet omnia ad fabulam trahere. Effundunt oculi qualitates; testantur specula, quæ intuitu suo malo correptæ fœminæ: testantur struthionum ova, quæ non incubatu, verùm aspectu excluduntur: testantur oculi sanorum toties à lippientibus malè affecti. Neq; ex vano scribit Plinius, esse quosdam in Triballis & Illyrijs, qui intuitu fascinant, & interimunt, præcipuè si diutius iratis oculis spectent. Idem adstruit Apollonides de fœminis Scythiæ, quæ vocantur Bythiæ. Idem Philarchus de Thibiorum genere in Ponto: Idem persvasum habuit Plutar. lib. 5. Symp. 7. Nam juxta Stagiritam, 2. de Insomn. c. 2. visus non solum patitur, sed etiam agit. Vapores itaq; ex referto illis oculo fumant & in oculos adversos utpote tenuiores se insinuant. Hoc modo & Basiliscus necat quos intuitus, hoc modo & quædam venenata suam malignitatem ingerunt.

41. Sensibile positum supra sensum non sentitur.

Multis id oraculum Stagiritæ perplexum visum est. Videmus enim quædam oculo non solum vicina, sed etiam intima, quædam non videmus. Nam teste Gal. lib. 1. Simpli. c. 3. Affectio illa, ex qua aliquibus videntur præ oculis muscæ volitare, Scarabæi, araneæ, nubeculæ &c. sunt corpuscula crassiora orta vel ex crapula, vel ex bile atra, humoti vitreo innatantia. Scintillationes etiam nobis conspicuæ sunt ubi contigerit caput allidi. Sed oculus suas partes non videt. Novimus tamen quandam eruditione conspicuum visu profundiore præditum, fide integrâ, qui assertit subinde se sui oculi partes conspiceret. Centemus igitur Aristotelem de ordinaria sensatione, non verò universaliter locutum.

42. Ovum injectum dolio aquæ. multò grandius apparet.

Seneca dat causam. Quidquid videtur per humorem amplius est verò. Sed ratio ulterior est ex natura specierum & medijs.

& medij. Aqua est densior aëre idèd in aquam quasi in fascem species colliguntur ad perpendicularem: radius enim tamdiu manet directus quamdiu in uniformi medio procedit: quam primum verò in corpus aliquod opacum incidit, reverberatur in idem medium per quod advenit, & dicitur radius reflexus, qui & efficit angulum reflexionis, æqualem angulo incidentiæ. Si verò corpus, in quod radius illabitur, sit diaphanum, & medio, per quod radius advenit, contiguum tantum, eoq; vel densius vel rarius, tunc radius directus transit in illud medium, non tamen in directum, sed post punctum incidentiæ declinat in latus, vel dextrum vel sinistrum, prout ratio medij exigit. Si enim in corpus densius incidat, ex medio rariore versùs perpendicularem fit refraction: si verò incidat in rariùs, ex denliore medio à perpendiculari refringitur radius.

43. Non per quemvis Tubum astra speculari possumus.

Requirit Galilæus in Nuncio Sydereo, ut sint vitra purissima, & quæ minimùm quater centies augeant objectum, talis enim etiam viciniore bis decuplò demonstrabit. Qui vult experiri talisne illi sit tubus. Pingat duos circulos in Objecto pariete, quorum unus alterum quater centies excedat, id autem fiet cùm majoris diameter ad diametrum minoris fuerit in longitudine vigecupla, hos circulos contempletur, minorem per tubum, alterum libero oculo, & si figuræ ambæ æquales comparuerint, poterit audere illo tubo armatos in cælum convertere oculos, alias ludet operam, & suo vitio Astronomis dabit vitium. Optimus verò tubus lentium quinque convexatum, qui & multum de objecto aperit, & non invertit.

44. Sonus est passio àëris icti.

DVo igitur corpora ad sonum concurrere debent. quæ aërem frangant. Species soni successivè feruntur juxta vibrationem aëris, cui insident. Hinc post tormenti militaris explosionem, uti & post fulmen non statim venit ad nos sonus, nam aëris una pars post aliam oscillat. Magis audimus, si faciem loquens obrendat nobis, quia versùs nos directè impellit aërem, à par-

à partibus autem obliquiùs illa commotio allabitur. E longinquo remissior sonus, quia ut inquit Arist. probl. sect. 11. *Minus, & minus àër, & ut numerus emarcescens in unitate finitur.* Clauso ostio eminus videtur venisse, quia species per rimas, poros, meatus subtiles penetrando ad eam se tenuitatem reducant, in qua sunt è longinquo venientes, ob hanc causam cœlo impuro aut nivoso sonus campanarum videtur à remotiori redire. Supra aquas magis propagatur, quia nulla obfistentia turbant aëris tremorem, Tormentum versùs quam partem exploditur magis propellit sonum, quia magis & aërem: hinc tonitrua, quamvis grandia è remoto non exaudiuntur, quia non ad latus, sed versùs terram impellunt. Hinc oritur: si plures simul loquantur, confusè audiamus, hinc si per vitrum nos affariconetur, nihil audiamus. Nihil, si ore admoto mensæ lapideæ per eam, uti per trabem ad nos velit progagare sermonem. Surdasti melius audiunt tubo aut manu aërem colligentes, vox ad nos ubi in corpus aptum iniegit, reflectitur. Eruditissimè hæc, uti omnia solet, Præsul Hippon. 7. Civit. 14. *Idèò alas Mercurio Eloquentia Præfidi, Veteres in capite, & pedibus posuerunt; volentes significare volucrum per aëra sermonem.* & 11. Civit. 1. *Inter sonantem, & audientem aërea spatia verberantur.*

45. Musica varias in hominibus passiones excitat.

T Remulum enim reddit aërem, quem spiritus, qui in corde sunt, recipiunt, quos reliqui per corpus dispersi imitantur, moventq; musculos, aut cohibent; prout numerorum lex, vel crebrescit incitationibus, vel tenore composito quiescit. Hoc modo etiam evenit in fidibus, dum tangitur una chorda, altera æquè tensa contremiscit: hinc etiam Jusu venit, ut aliqui aliud agentes canentibus concinant: si quis submisissè loquatur & nos vocem Submitamus, si quis clamet & nos clamandi libido incessat; idcirco, si quis in prælio exclamet, idem tota facit acies. Ergo cum non eadem omnibus in sit temperies, diversis diversa placet Musica. Nam ut placeat, debet habere cum indole audientis consonantiã. Hinc melancholici humore lento gravati, acutos spissosq; tonos abhorrent, quia harmoniosus motus spiritui hominis lentiori, non æquali tempore responder, fit ut yellican-

do quasi spiritum, loco iucunditatis horrorem ob vehementem commotionem inducat. Cholericus spiritus agiles, & mobiles, acutis gaudent modulis, quia æquali tempore cum eorum spiritu concitantur.

46. Vocis quantitas provenit ex mole, aut robore Organorum.

Certe mirum quod notavit Plin. lib. II. c. 51. dixit. *Vox in homine magnam vultus habet partem, à quo scimus eum priusquam cernamus, non aliter quam oculi, totidemq; sunt ea, quot in rerum natura mortales, Et sua cuiq; sicut facies.* Pescennius Niger Imp. de quo Spartianus, aded fuit vocalis, ut in campo loquens per mille passus audiretur. Stentor de quo Homerus Iliad. E quinquaginta simul clamantibus respondebat. Fecit id magnitudo, fecit siccitas organi. Non possunt magnam vocem formare, (docet Arist. de audibil.) quibus pulmo exiguus vel durus, vel densus, hic enim non multum aërem, continet, non multum extrudit. Vocem acutam reddit, celeritas spiritus, violentia duram, hinc idem variare vocem potest, prout aërem ex pulmonibus expellit. Aëri & jejunes, debiles formant sonos, facit debilitas impulsus. Lima ferrum radens ingratè sonat. Quia percussio aëris fit multa simul secundum parva. Chorda tenuis dat tenuem sonum, quia in exiguo loco aërem percutit. Pueri circa decimum quartum mutant vocem: item qui tussim habent, quia arteria redditur inæqualis, & in ea vox contorque-
tur. Iratis vox intercidit: lingua impeditur ob violentiam spiritus in unam partem impellentis, qui in aliam faciliè transferri non potest. Potissimum tamen caulat varietatem soni, ut advertit Kirch. in Musurgia Laiyngis temperamentum. Nam humidum sine affluxu humorum profert vocem fuscā, confusā, obtusā; si cum affluxu raucā, Siccum canorā, resonantē; & si multa sit siccitas, tinnientē, stridulā, clangolā. Moderatū amānā; polita larinx vocem purā: aiperā inæqualis. Qui timeat, vocem parvā habent, quia calore ad interna regresso rimula glottidis angustatur, & aër qui à calore propelli solet vehementius, leniter impellitur: Qui dictis experientiam vult apponere, sumat fistulam organi Musici & variet foramen, diversitatem experietur.

47. Ranæ Coaxant aquam expellendo haustam,

Hauriunt immodicè aquam, tum pulmonibus, quos prægrandes habent per rimulam super glottidem expellunt, *aquam* verò in gutturis cavitare colligunt, & ubi expenderit, novam resorbent. Hinc ille sonus exoritur. Gurgulio seu Gargarium est caruncula rotunda in extremo palato dependens. Larinx est caput asperæ arteriæ, quod sursum fertur, dum aliquid deglutimus. Pulmones habent virtutem attrahendi aëris pro formanda voce, & expellendi per asperam arteriam, quæ idèd dicitur vocalis, & cum sit angusta aër per eam emissus percutit magnâ vi aërem existentem in larynge, vel in gurgulione, ipsumq; ad fauces allidit, & per hanc collisionem attracti & emissi aëris fit sonus, qui alijs residentibus in ore instrumentis, scilicet lingvâ pallatè, dentibus, labijs in vocem expolitur, & apud homines in verba articulatur pro libito loquentis dirigente imaginatione. Ranæ verò interim aquis implent ora, & illas expellendo aërem simul expellunt, & sic raucos conficiunt sonos. Inter sonos verò sunt extremi acutus & gravis, sicut inter colores albus & niger, ex quibus cæteri medij conficiuntur. *Acutus* est, qui subtilibus, & celeribus crispationibus medium movet, idèd se habet instar pungentis tympanum nostræ auris: ideoq; chordæ magis tensæ & breviores acutiùs sonant, quia celeriùs crispantur, tenues verò, quia subtiliùs. *Gravis sonus* est, qui tardas & grossas facit in medio crispationes. Hinc Aristotelis definitio intelligi potest faciliè, cum dicit. *Acutum esse sonum qui parvo tempore multum movet* scilicet mukas facit crispationes. *Gravem verò, qui majori spatio parum movet.*

48. Natura liquoris ac ligni, imò hominis in tenebris ex sono colligi potest.

Diversus liquor, si eo vitrum repletum pulsaveris diversè moderatur sonum. Gravius & obtusè aqua sonat, & ed gravior quò fœculentior: acutus & tenuior sonus aëreum magis consequitur, patebit hoc ex aquis distillantibus hoc modo sonum si captes. Acutissimus est igneis uti quintis essentijs. Eo-

dem modo diversa ligna suspensa liberè & pulsata diversè respondent, quò densiora, gravius, quia vibratio in his tardior. Idem est in metallis, plumbi obtusus ob prædominium humidi: gravis & vehemens in ferro ob terrestrem, ac bene compactam materiam, in alijs alius Aristoteles etiam ad hominum mores regulam hanc conjecturaliter refert. Qui voce magnâ inquit, vociferantur, asinini petulantes. Tardam vocem habentes frigidi, & siccî terrestris temperamenti, avari timidi, abjecti animi, eos qui gravi incipiunt, desinunt in acutam, ad boves refert, Qui acutam, mollem, & tractam, delicatos, teneros. Qui gravem, magnam, audaces, fortes, manu promptos habendos censet qui molli voce ritè contenta utuntur, inter oves reponit. Qui acutâ & intensâ inter capras.

49. Naturaliter Cythara Davidis morbum Saulis alleviabat.

Phrenesis à non paucis creditur Sauli data nomine mali spiritûs, quæ juxta Josephum alijs remedijs exasperabatur. Hæc Musica levati, si non curati, potest. Nam sonis lentis sedantur spiritus acres, ne ita evolent in cerebrum, & meningem lancinent, sedantur etiam vapores, è stomacho hypocondrijq; fumantes. tum spiritus puriores calefacti siccum Melancholicum in cerebro dissipant, ac rarefaciunt, ut per poros expirare possit. Phantasia interitum abstrahitur, ne suo malo intendat. Hoc modò à Tarantula Apuliæ araneo morbi redduntur sapitati, hoc ab alijs malis subinde recreantur. Quod si etiam Saulen verè Dæmon exagitabat, quia naturali Saulis constitutione abutebatur, nigramq; bilem præter naturam agitabat: hinc etiam enervementi solent medicinis juvari, cum humores maligni, instrumenta scilicet lædendi submoventur, & hoc ait esse compertissimum Rayn: nat. Theol. d. 2. n. 7. in fine. Harmonia delectabilis tristitiam & timorem dissipat, ac dissolvit, ut per illam Pythagoras apud Senecam lib. 3. de Ira cap. 9. *Perturbationes animi componere sit solitus. ubi idem Seneca addit. Quis autem ignorat, lituos & tubas concitamenta esse, sicut quosdam cantus blandimenta, quibus mens resolvatur? census oculis prosunt virentia, & quibusdam coloribus infirma acies acquiescit, quorundam splendore perstringitur, sic mentes agras studia lata permulcent.* Teuo itaq; hoc

hoc humore, qui cordi cerebroq; affunditur, nonnihil Musicâ purgato, ac hilaritate discussio quies corpori animoq; conciliatur. Dæmon autem qui Melancholicâ dispositione gaudet ut ait Tyrtæus lib. de locis inf. cap. 15. num. 5. (hinc etiam solitudines & palustrina incolit) eâ sublatâ indirectè & quasi ex accidente, vel abigitur, vel impeditur. Quod Lyranus agnoscit in cap. 16. Reg. 1. aut enim per melodiam aliamvè rem sensilem posse caulari dispositionē in humano corpore, per quam minùs subijciatur actioni Dæmonum. Et rursus cùm melodia attentionem animi alliciat ad se, & ab alia tristi cogitatione avocet, ægritudinem à Dæmone allatam mitigare potest, non agendo in Dæmonem, sed mentem, patientis à sui mali contemplatione avocando, & simul canentes audientelq; ad devotionem excitando, opem supernam conciliat. Ita & Galen. lib. 4. de locis aff. cap. 30. & Avicenna docent, morbos aliquos non solum levare sed & curari Musicâ. Asclepiadem Musicâ surdos sanasse refert Faber Stapulensis. Imò Boët lib. 1. c. 3. Narrat Philosophum quendam lyrâ Dæmoniacum liberasse. Narrant & Phytagoram Musicâ ebrios ad sobrietatem revocasse: S. Basil. hom. 54. Alexandrum M. Milefij melodiam ad mensam canentis velut insanum ad arma profiliisse, & remittente cantu furem remisisse.

50. Et tiam dentibus potest sonus percipi.

Paradoxo quidpiam simile diximus, sed ratio vindicabit. Modum audiendi per dentes descripsit Jo. Bapt. porta. Apprehende, inquit, dentibus Scipionem oblongum, & ex tremmitatem colloca supra fides, vel testudinem, quæ pulsetur; aurelq; digitis quàm maximè pretes, obferva: nihilominus sonum percipies clarissimum, etiamsi chordæ quàm modestissimè tangentur. Descripto modo, damus rationem. Sonus cum impulsu aëris propagatur: aër regulariùs protruditur ubi aliquo corpore fulcitur recto: hic verò ad aures etiam per os producitur, nam est canalis qui ex auribus in os infertur, & præterea arteria carotis ab auribus ad maxillam superiorem procedit, idcirco non paradoxi habendum loco per baculum sonos ad aures usq; deambulare, neq; omnino inutiliter rusticos audientes attentè etiam os diducere. Ob hanc ipsam rationem cùm in strato de-

eumbimus, & pulvillum, contingit vel subsultus arteriæ, vel pulicis inquietudo clariùs multo quam magnus aliàs strepitus exauditur.

51. Rupta campana Sonat minus.

I Mò ruptos reddit Sonos. Nam cum tremore sonus propagatur, ubi incidit in campanæ fracturam ibi hæret ac ipse frangitur, discontinuat enim campanâ aër intercidit, qui est alterius constitutionis corpus. Fractam itaq; campanam notat fractus sonus. Simile quid evenit quando templum vestitum est aulæis aut plenum populo frangitur sonus, quia illiditur ac corpora in æqualia unde non æqualiter aër, qui sonum vehit, reflectitur. Sed velut radius solaris in corpus scabrum incidens dispergitur, ac dispersione, ad minutissimas particulas reducitur. Idcirco & sub dio vox minor est, quia à nullo corpore in seipsam colligitur, ut conjuncta sibi possit fortior evadere. In animalis vox magna, amplitudinem tracheæ & validam aëris expulsionem indicat, aspera vox asperæ arteriæ notat asperitatem; lenis, humoris lenitatem, quo illa arteria peruncta: acuta, laryngis angustias, gravis, ejusdem amplitudinem, & quia amplitudinis causa est calor, angustiarum frigus: idcirco vox acuta frigidioris gravis verò calidioris est animalis. Oritur & in auribus sonus ex ægritudine, quam excitat humorum internam aurem occupantium agitatio, pro quorum variatione diversi exoruntur soni: sibilus oritur ex tenui flatu subtiliter allabente, tinnitus verò ex eodem cursu interrupto, ex impulsu vehementiore strepitus, fluctuatio ex humoris huc atq; illuc jactatione. Externæ verò auriculæ sonos colligunt, quibus si quis careat, inquit Sennert. Instit. Medic. lib. 2. p. 3 l. 2. c. 3. illi soni & articulatæ voces, fluctuantis aquæ, aut resonantis cicadæ modo offerentur.

52. Echo est imago Soni resultans versùs sonantem.

Proprietates ejus comprehendit Pòeta in fabula Nymphæ cuiusdam, 1. *In fine loquendi ingeminat voces audiatq; verba reperiit.* 2. *Nec renovo loquenti.* 3. *Nec prior ipsa loqui didicit.* Nam non integra reicit, quia circuli directi à reflexis interminantur.

rerimuntur. Non potest tacere, quia est, ut inquit Hebræi, est *Filia soni*, non prior loquitur, quia non potest esse ante Matrem. Sed tamen sæpe ita est fecunda, ut unam vocem sæpius reddat, celebratur ab hoc in Italia Villa Simonetta, celebratur Plinio l. 36. c. 15. Heptaphonos ex arte facta Olympiæ porticus septies referens dicta, quia scilicet toties fiebat reflexio soni, tot enim fuere reflectentia. Pergit enim sonus cum impulsu junctus, impulsus reflectitur, & ratione illius sonus, dummodo in bene ordinatum corpus impingat: experiendi id docet modum Porta si aurem versus speculum concavum opposueris, ita ut sit in foco speculi, clarissime exaudies quemcumque etiam submississime contra speculum loquentem. Nam etiam sonus servat æquales angulos angulis incidentiæ. Distantia maxima, ex qua Echo unam syllabam reflectat, censetur passuum 24. minima dimidium hujus, res habet pro se experientias. Debilior Echo voce primariâ, quia & lux reflexa non collecta debilior est luce primariâ.

53. Sonus campanarum utiliter ad. versus tempestates adhibetur.

Quis crederet sine magia Sono disijci nubes, disijciuntur à campanis, non ideo tantum quia sacræ, sed etiam, quia spiritus in nubibus colluctantes dissipant, pari itaq; ratione tormenta bellica explodi, clamores attolli imminuentibus tempestatibus possunt, vel enim dissipabunt, vel alio avertent. Soni processum describit Boët. lib. 1. Musc. similitudine aquæ stagnantis. Intice lapillum, inquit ille, circulus describetur parvus, mox augetur mole, sed crispatione deficiet: ita sonus unus alium protrudit in aëre percusso, ut circulus unus alium in aqua uniformiter difformiter, quod verò sonus vehementior, sicut lapis grandior quieto injectus humori, grandiores circulos describet, ac majora spatia implebit, ita sonus moto aëre nubes etiam, quæ sunt aëre leviores, commover, & si incentrum illarum cadat, dissipat: si in latus impingat, alio propellit.

54. Nisi Tympanum pulsetur, nemo alterius vocem audire potest.

Adeo mirabile auditus organum, ut nunquam satis illud
Artis.

Arist. Hippocr. Gal. demitari poterint. Inter cætera continet membranum omnium, quæ sunt in corpore; partem, siccissimam: dicitur hæc tympanum, pellucida, & adeo tenuis est, ut eam telæ aranæ Hippocrates comparet, texturâ tamen firmâ & adeo densâ, ut sine poris esse videatur: sed licet illis non careât, nam exsudat materiam quæ exterius in massam densatur, & auribus expurgatur. a parte anteriori instar militaris tympani, chordæ in modum tenuissimo nervo præcingitur, sive ad firmitudinem, sive ut subsultando sonos augeat. Hoc tympanum, dum soni ad aures nostras accurrunt ab ijs pulsatur, & si ruptum aliquo casu fuerit, sorditas indubia sequitur.

55. Odor est qualitas secunda movens olfactum ex certa primarum qualitarum temperie resultans, in qua siccitas humido prædominatur.

Hinc regiones calidæ odoramenti abundant, teste Arist. 12. Probl. Sed siccitas non debet excedere, nam ut Plinius observat, odoratiores mane flores, quando sunt humidiores quàm in meridie, & madida iris quibus arboribus incumbit, odoratas reddit. Hinc etiam alia consista juxta res eas eorum odorem intendunt, quia intendunt & calorem. Aquæ distillatæ odoratæ, quia suo liquori multas aëreas & igneas, complexionis immiscet particulas. Idem de Moscho, qui est caro animalis frequentioris in China, ut refert Neremb. hist. lib. 9. c. 56. animal est vulpis magnitudine, hoc virgis & fustibus enecatur, ut toto corpore sanguis effluat, cadaver putridum, & arefactum, cum pelle frustatim conciditur, sacculisq; inditur. Zibeth autem est sudor animalis, cui felis est figura, inquit Scalig. exer. 111. non nisi ab iratis petitur, quia sic plus materiæ cietur & odoratius, malè olet recessus, tempore purificatur, & fit suave & odoris immensi.

56. Olfactu qui valent, non semper iidem ingenio deficiunt.

Contraria, sed non apparet ejus argumentum, multis insedit opini-

opinio. Sed pro nobis ratio est. Qui puriore sunt cerebro, magis olfaciunt, illi autem sunt viri ingeniosi. Cardanus certe inter ingeniosos reponendus, qui tamen lib. 8. variet. c. 43. habitus corporum, & alios odores, quos alij ne percipiebant quidem dignoscebat. Hebetudo enim olfactus ex cerebri nimia humiditate, quâ tam ingenij, quam oderatus instrumenta, inepta fiunt. Cœterum qui humido sunt cerebro, valent memoriâ, sed non ingenio. Ne tamen communem perversionem omnino proscribamus, sic moderamur, stupidi minus habent cerebrum, quam ingeniosi, nam magnum caput teste Arist. signum est ingenij, sed ubi majus cerebrum, cæteris partibus plura excrementa, itaq; ingeniosis sæpius olfactus obruitur, & cathartis sunt obnoxij.

57. A quibusdam cibus aliqui abhorrent, quos alij appetunt.

Organum gustus non tantum nervi, qui sunt intra linguam sed etiam ipsa cutis constituit. Pulchre hoc Anatomico argumento illustat Vesal. lib. 4. c. 6. quia major pars crassioris tectij paris nervorum, quando lingvæ basi committitur, cum alterius lateris nervo lingvæ tunicam conformat, aptum saporibus dignoscendis instrumentum: atq; ut primum par nervorum visus, quintum verò auditus, sic hoc tertium gustus censetur instrumentum, gustatoriulq; nervus merito appellatur. Sic ille, ex quo hæc ratio confurgit, ejusdem est naturæ cutis, cujus nervi in lingua, & si illi sunt organum, neq; hæc debet excludi. Hinc, si quorum non perduxit ad linguam natura istius modi nervos, sed aliò reflexit, omni gustu carent, prout in quodam Columbus exploravit lib. 15. Anatom. Nervi prædicti, si ex vulneribus lædantur, idem vitium evenit. Hi nervi, si qualitatibus sint aliquibus imbuti, excitant certorum ciborum horrorem, aliorum desiderium, vel si consuetudo intervenierit, ut olim defini- vit S. Aug. lib. 21 contra Faustum c. 13. ubi dixit. *feri hoc contingens vel pro temperatione naturæ, vel pro usu consuetudinis, vel pro affectione valetudinis.* Hinc ulterius procedit, & dat rationem, quare bestię alijs cibus oblectentur, quàm homines? quia, inquit, *quanto magis longè diversi generis corpora bestiarum, possunt illud habere jucundum, quod nobis amarum est.*

58. Sapor

58. Sapor est qualitas secunda movens gustum.

QUæ sunt merè frigida, sapore carent, idèd nec aqua, nec terra habent saporem. In quæ calor agit, siue sint sicca siue humida, acrimoniam acquirunt; patet in cepis, pipere &c. Fungus cùm in crassam agit substantiam, facit insipidum: cùm in tenuem, acidum: cùm in mediocrem, acerbum saporem. Acidus adstringit linguam ob frigus, sed simul ob tenuitatem poros ingreditur, idèd a Medicis censetur maxime lædere intestina, quæ penetrando refrigerat. Calor, si in substantiam mediocriter tenuem agat, dulcedinem efficit: sed si calor vicerit, efficiet salum: si in siccam agat, reddit amarum: si in humidam, pingue. Hinc dulcis sapor gratus, quia simile habet temperamentum humano, constat substantiâ mediocriter humidâ, tenui, calidâ. Salsus lædit, quia ob calorem plûs iussu dilatat poros linguæ. Amarum, quâ tale non nutrit, quia siccum.

59 Sensus tangendi non indiget speciebus.

COMMODAVIT jam olim huic asserto suam auctoritatem Princeps Philosophorum lib. 3. de Anima cap. ult. *Omnia sensoria per aliud sentiendo, faciunt sensationem, ut per medum: tactus autem est in tangendo ipsa, unde & hoc nomen habet.* Ratio suffragatur ab experientia, quia nervus omni exutus carne, gravissimè percipit quamlibet percussione. Quòd verò caro ossibus adjacens non percipiat eorum duritiem: inde est. Quia tactus non percipit eas qualitates, quæ ad complexionem animalis pertinent, sed tantum eas quæ alterant, vel afficiunt complexionem.

60. Vnicus datur sensus communis internus.

QUINQUE operationes huic sensui attribuantur. Scilicet imaginari, assimilare, memorare, cogitare, reminisci, & si quæ alia. Quæ tamen uni possunt attribui potentia, licet ad varios actus diversæ requirantur dispositiones, nam humiditas cerebri multum ad memoriam, ut patet in pueris, durities

ad retinendum. Imaginatio ex causis varijs perturbari solet. Si enim sanguis intervescat, multumq; spiritum emittat, omnia gyrari videbuntur: idem continget, si crudi spiritus cerebrum petant, vel rejectamenta retenta exhalent vapores calidos, ac malignos qui in circulum agant spiritus animales, sic imaginatrix pervertitur, aguntur enim spiritus inclusi in orbem, sicut fumus in furno, hinc oritur morbus qui dicitur vertigo. Quodsi crassus & Melancholicus circa venas pectoris sanguis colligatur, unde crassi vapores erumpant ac diaphragma premant, pulmonemq; constringant, imaginatrix format sibi speciem se suffocantis, & morbus hic dicitur Incubus: qui vapores si in fauces se insinuent vox suppressitur, si cerebrum petant spectra occurfare videntur ac invadere. Si verò cerebrum nimium incalescat vel ex se, vel ex humore mordaci vel Melancholico exusto, tum verò miser mortalis, ipso suum cor edens hominem vestigia vitæ: tunc illa pervertitas imaginatucem inuenit, quæ Græcis mania dicitur, nobis, stultitia: tunc vitat colloquia, horret sermonem, in quædam deniq; ubi prorupit, velut torrens rupto fertur aggere: quodsi verò assata bilis flava invadat cerebrum, tunc omnia sunt hostis, furor, Eumenidesq; gubernant. Sed si sanguinis halitus caput, ascendant, tunc dulcis amentia phantasiam pervertit tunc sardonici ulus, tunc cachinni, tunc miseranda jucunditas, & quia accensionem cerebri solent comitari vigiliæ, quæ magis illud incendunt, tunc pedissequa accedit mania febris, tot sunt modi quibus miser mortalis de sua statione deturbatur: & imaginatio à suis itineribus inavia seducitur.

61. Somniorum varietas à diversis causis provenit.

Proveniunt à temperamento somnia subinde, hinc pituitosi somniant, diluvia, flumina, stagna. Melancholici barathra, antra. Senes facilius somniant de rebus concoloribus cibo aut potui, quem vespere sumperunt, quàm Juvænes, quia sicciore illorum cerebro fortius imagines inhærent. Proveniunt somnia & ab intelligentiis, quæ ut docet S. Tho. 1. pa. q. 111. ar. 3 localiter movendo species subinde formant imagines. Proveniunt & ab odoribus, hinc si fiat suffitus pro nocte lauro, plantis odoriferis, aut interveniat usus atomatis, vel tabaci, sequetur

zur somnium turbidum, quia ista cū sint spiritosa commovent spiritus phantasmatum vectores, ac vagē imaginationi sistunt. Multa etiā somnia occasionaliter oriuntur: orta enim insensorio aliquo distempetie consimiles excitantur species. sic dum saliva in gultum non plene sopitum ex cerebro defluit, datur occasio imaginationi representandi convivia: sic positus in metu pernatum, ad minimam v. g. pedis puncturam imaginabitur sibi illas subite: similiter sanguis crassior defectu concoctionis, dum nervos obstruit, imaginationi fingit oppressionem a Deemone. vel ab hoste suffocationem, unde clamor perturbatus, timor & ut Poëta cecinit:

*Medijs conatibus agri
Succidimus, nec lingua valet nec corpore nota
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.*

62. Atrā bile oppressi multa absurda sibi fingunt.

Melancholia petit cerebrum, & metum inducit: quia reddit spiritus crassos & frigidos sicces qui cor constringunt, obscuros, qui malæ afficiunt cerebrum. I sine solitudinem petunt, quia suis phantasmatibus intenti putant ea præsentiam aliorum obturbati. Tam absurda, ridenda, incredibilia imaginantur, quia quod sunt alij somniantes hoc illi vigilantes. Vnde Arist. de insomn. cap. 3. dixit. *Sicut in qua commota, aut nulla effigies redditur, qua appareat, aut redditur quidem, sed obscura, & tortuosa: quiescente autē, & stagnante aquā, brei naturæ imago apparet; ita dormientibus & delirantibus idē evenit.* Quod verò non in omnibus sed tantum in certo genere delirent, inde fit quia circa certas imagines sunt intenti. Maniaci frigus etiā mediā hyeme sustinent. Quia in illis ardent humores, idēq; sunt sævi, temerarij, truculenti.

63. Res novas admiramur, aliqui ridendo lacrymantur.

Quia ut ait S. Tho. 1. 2. q. 32. ar. 3. *Admiratio actus est voluntatis desiderantis scire causam nova rei.* Ratio posterioris est, Lachrymæ ex Arist. 5. Problem. sunt serosa humiditas

humiditas venarum: lacrymantur ergo ridentes, quia vehementer in illorū oculis comprimuntur muscoli, & fit magnus procursus spirituum, qui illam serositatem expellit: Eadem de causa ventus lachrymas oculis elicit. Bruta non flent. Quia non discunt circa objectum, nec advertunt ejus noxam: idēq; & homo quō magis considerat malum, magis plorat. Post lacrymas levior, videtur sibi, plorans. Quia cerebrum exoneratur à serositate: infans nascitur plorans, quia extra uterum afficitur molestiā: lacrymas tamen ejus, inter verum fletum, cū non discurrat, non reponunt, Mercurial. lib. 1. de morbis puer: Soramus Ephes. c. 2. Isag. & alij. Lacrymæ sunt calidæ: quia dū proponitur objectum molestum, ratione cujus oritur dolor, vel alia passio propter quam spiritus confugiant & sic calefaciunt serositates. Flentes suspirant: quia accensi spiritus fuliginem elevat, supra cor, & illud quasi suffocant: unde cor ut excutiat fuligines, vehementius attrahit aërem suspiria frangunt. Quia alliditur spiritus ad arteriam vocalem, & ad illam percutitur, dum cor non potest se omnibus simul fuliginibus exolvere.

64. Passiones excitantur in nobis à vaporibus.

Qualitates ortæ ex primatum certâ temperie in vapores resolvunt suum subjectum, scilicet humorum cui inhærent: hi vapores miscentur prout exigit objectum phantasie propositum. Obiectum. v. g. ingratum, hoc modo itam movet. Vapores è felle consurgunt, vi phantasie elevati, & calidum siccūq; temperamentum acquirunt, qui subtilissimis motibus sed tumultuans pungeantibusq; agitati, totam hominem in passionem simillimam agunt. Si verò obiectum amabile proponatur, vapores sanguinis ex hepate attolluntur calidi & humidi, & suavis temperatisq; motibus agitati, eodem modo afficiunt indirectè animum: unde oritur amor, lætitia, fiducia, gaudium. Si verò occurrat obiectum triste, atræ bilis, vapores assurgunt frigidi & sicci, qui spiritus animales suâ qualitate, imbuunt, unde exoritur tristitia, mæror, commiseratio, planctus. Si obiectum medium inter triste & lætum, vapores frigidum ac humidum temperamentum acquirunt, quibus spiritus imbuunt, & animus ad quietem & fiduciam componitur. Hæc spirituum

con-

constitutio prodit se etiam in pulsibus arteriarum. Nam pulsus irati celer; in læto, moderatè magnus; in tristitia parvus; tardus, languidus, suffocatur enim calor ob spiritus & sanguinis constipationem. In lætitia immoderata pulsus debiles, ac formicantes, quia spiritus vehementer dissipantur.

65. Quibusdam naturaliter magis affici- mur quàm aliis.

Experimur nos statim fenti amore in quosdam vix conspectos, ad alios etiam post beneficia accepta, cogimus animum. Ajunt hoc quidam à fascino oculorum oriri. Sed ulteriùs res deducenda. scimus chordam sonare immortam, ubi altera pulsata fuerit ejuldem crassitie ac tensionis: ita evenit & in præ-senti: eodem modo in uno ac in altero sanguis cum spiritibus agitur, spiritus autem vehementiùs concitati per oculorum angulos evolant, & mutuo communicantur subiectis. Hinc facilius est amor inter eos qui sunt paris ætatis, paris temperamenti: vel si hoc abfuerit, saltem proportio Musica, inter pulsus eorum intervenit, quam senex & puer sanguinei habent diapason; seu duplam: puer ad Juvenem in diapente: Juvenis ad senem in diatessaron: uti observavit Kircherus: & hæc proportio quò fuerit perfectior, magis animos conjungit, quæ si desit, animorum naturalis sequitur aversio: hinc male convenit cholericus & phlegmaticus, sanguineus & Melancholicus ut potè qui tono dissident. Cholericus cum cholericus habent amicitiam, sed illam facilè turbant: cum sanguineo diuturnius ager, quia una pars, alteram attemperat. Melancholicus erga sanguineum firmus est amor. Sed melancholici & sanguineus fugit consociatione Cholera impatientiam, Melancholia querelas habet.

66. Juvenes magis febribus obnoxii quàm senes

Quia plurimo calore acri & fulginofo laborant, in quo facile contingit excessus, maxime in calida & sicca temperie. Hinc etiam ex fatigatione magna febris, quia calor augetur: spiritus enim colliguntur in partes laborantes, & eas calefaciunt, & si calor priùs solvatur quàm reliquo corpori communicetur, oritur lassitudo: si diutius durer, cum tendinibus, artibus atq; cordi communicatur, oritur febris. Eo modo etiam

ex ira aliqui in febres incidunt, spiritibus enim collectis calor augetur, tum accedit bulliens sanguis biliosus, ac bilis in suo tolliculo effervescentia, quæ omnia febrem conjuncta inducunt. Mœror vero febrem inducit, quia spiritus intro ad unum locum aguntur. & si ex nimia condensatione suffocentur, mors sequitur: si vero non pereant, cor incendunt. Hinc etiam in febrem incidunt, qui diu in sole, vel ad ignem, vel in balneo versati, aut unguentis, nimium calidis uncti. Quia calor externus internum incendit & accendit.

67. Potentia loco motiva in musculis residet.

Definitur enim musculus communiter à Medicis. *Est voluntarij motus instrumentum.* Tendines quibusdam Musculis ad robur adduntur, sicut videmus in equis & bobus: quos illi ingentes habuerunt, de quibus S. Basil. hom. 24. *Polydamas in Olympijs currentes agitatoq; cursu injecta manu relinebat. Milo à scuto oleo peruncto & lubricato, nullo impulsu & moveri poterat: sed tanquam statua quadam plumbo agglutinata adharebat.* Hoc modo vero motum animal localem peragit spiritus è quarto cerebri ventriculo, cum vi irradiativa per nervos ad Musculum deveniunt, & se in eo potentia residenti conjungunt, & ab illa determinantur ut sint motori: hæc vis, cum motrice potentia & anima impetum musculo imprimat, eo modo quo Angelus sine manu imprimere solet.

De Anima Rationali.

68. Ratio seu virtus ratiocinativa non differt specie ab Intellectu.

Est S. Th. 1. p. q. 79. Quia intelligere, est apprehendere veritatem, ratiocinari, est ex notioribus ad ignotiora procedere, quod in Angelis qui uno actu veritatem perfectè apprehendunt, non invenitur: sic ergo hominibus ratiocinatio est via ad intellectum, & habet se sicut motus ad quietem, quæ ad eandem potentiam spectant. idè Boët; comparat rationem temporis quod movetur, intellectionem æternitatis, quæ est immota.

69. Non asseruit Aristoteles mortalitatem animæ.

ERipiamus & hunc clypeum Atheis quem suæ impietati præ-
tendunt, Fateor suâ sibi nocuit obscuritate Aristoteles, uti
Allegoriâ Trithemius, ut malè à malis trahatur. Idcirco
eum sepiam veteres dicebant, quæ se suo atramento occuleret.
Urbanus VI. l. nondum Pontifex, iussit Bononiæ per Oregium &
alios in Aristotelem totum inquiri, sed eorum calculo absolutus.
Nam lib. 2. de Anima c. 2. Est aliud anima genus, & hoc
solum posse separari, sicut perpetuum à corruptibili: imò pro im-
mortalitate animæ ejus verbis argumentum contexo lib. 1. cap. 1.
de Anima. Si est aliqua operatio anima propria, continget utiq;
eam separari: & lib. 2. de gen. anim. c. 3. Restat igitur solam men-
tem (animam rationalem) exinsecus advenire eamq; divinam
esse, nihil enim cum ejus operatione communicat operatio corporalis
exageratur impietas Atheistica testimonio Apollinis Mylesij apud
Lactant. lib. 7. instit. c. 9.

*Anima quidem quò ad vinculis corporis tenetur,
Corruptibiles passiones sentiens, mortalibus cedit doloribus:
Cum verò humanam solutionem velocissimam
Post corruptum corpus invenerit, omni in athera fertur,
Nunquam senescens, & manet in æternum.*

70. Anima rationalis etiam quatenus ra- tionalis, est Forma.

AVerroes impius ex Christiano Judæus, ex Judæo Macho-
metanus, docuit homines esse mere bruta, ac Mortales
habere animas, scilicet sensitivam ac vegetativam, ratio-
nalem verò assistere solummodò, sed solus docuit, nequillus
alius alicujus nominis Philosophus, ut Doctor subtilis inquit in
4. d. 43. q. 2. Refutavit abundè S. Thom. lib. 2. adversus gentes,
& Clemens V. in Cécilio Viennæ habito contra Petrum Joannis
Averroistam anno 1311. damnavit, sequitur enim ex hoc nullum
esse meritum, aut demeritum in homine, cessat virtus & pecca-
tum. Negatur totale fundamentum fidei, & ipsa fides subruitur,
quâ jubemur credere vitam æternam, & alia multa quæ enume-
rat Guido Carmel. c. 2. sed ratione aggredior. Ille assistens so-
lūm

lūm
per
vis

7

S

gi

brui

cūm

enim

brach

ille,

defect

ira,

parat

voler.

duz

non

simp

solub

72.

Q

fit hoc

propor

inferio

qued

getar.

Th. 1

portari

bris an

infirmit

73

lūm est spiritus. Ergo homo non intelligit, non vult &c. actiones enim sunt suppositorum: imò nec rationalis, neq; enim navis rationalis est, ex eo quod illam nauta rationalis regat.

71. Anima rationalis est indivisibilis.

S Toici & Epicurei animam secabant in partes. Fides & ratio oppositum docet. Arist. lib. 1. c. 3. de anima sine partibus, seu *ἐμψυχόν* proficitur. S. Aug. serm. 186. de temp, c. 4. *contin-
git ut in corpore humano, imò de corpore aliquid praeclidatur mem-
brum, manus, digitus, pes. Nunquid praesens sequitur anima?
cū in corpore esset, vivebat; praesens amittit vitam. Dividatur
enim si dividi potest, & pars v. g. hominis imò amputetur cum
brachio, debet meritis dare poenas in erco; convertatur homo
ille, & veniam scelerum obtineat, residuum animae ad caelestem
deferret, itaq; hæc anima & beata & inferi, & filia Dei & filia
iræ, simul erit. Vel cerè ut ad fidei mysteria non recurratur;
pars resecta, vel poterit aliquid operari, vel non: si poterit, tum
vlet, intelliget, & quid tandem deest ad integritatem. Ergo
duæ erunt animæ: si nihil operabitur. Ergo gratis erit, atq; adeò
non erit. Quocirca optimè Tertul. lib. de anima cap. 14 *Anima
simplex est, & de suo tota non magis structilis aliunde, quàm dis-
solubilis ex se, quia si structilis & dissolubilis.**

72. Voluntas non nisi motâ imaginatione mover appetitum inferiorem.

Quia in distans non loci quidem, sed processus ageret, omis-
sâ viâ mediâ, quæ est imaginatio Dux appetitus. Hinc
etiam quando fidei lacrymis quis alterius mortem deplorat,
fit hoc mediâ imaginatione. Nam voluntas per intellectum,
proponit imaginationi objectum triste, imaginationem sequitur
inferior appetitus. Mitigatur deinde per lacrymas dolor, quia
quod nocivum ad exteriora effunditur, & animæ intentio digre-
gatur. Mitigatur per amicorum compassionem, quia ut ait S.
Th. 1. 2. q. 38. *dehinc imaginatur quæ, partem sui oneris ab alijs de-
portari & sic ipsi sic letius. Vel potius, quia videt se à condolenti-
bus amari: amari autem est delectabile, & sic delectatio minuit
tristitiam.*

73. Memoria intellectiva non distingui- tur realiter ab intellectu.

As. Thoma id accepit testimonium 1. p. q. 79. ar. 7. memoria enim, vel sanatur pro vi conservativa specierum, vel pro vi recognoscitiva objecti, utroque autem modo sumpta, est idem cum intellectu. Nam ut conservativa specierum, ex mente Philosophi, est ipse intellectus, qui dicit, quod locus formati, id est specierum sit ipse intellectus: & aliunde, eadem potentia quae est receptiva formae, est etiam retentiva ejusdem. Memisse enim praeteriti nihil est quam cognoscere praetentum: ideoque & memoria cognoscitiva nihil est realiter aliud ab intellectu. Neque tamen eo minus facta est ad imaginem Dei Anima. Nam si ejus substantia consideretur, verè est imago Dei unius, nam convenit, cum illo in gradu intellectivo, est incorporea, indivisibilis, aeterna, ubicunque: est tota in toto existit, & in singulis partibus tota: capax visionis & amoris Dei, quae omnia inveniuntur in Deo uno, ut exemplari prototypo. *Anima inquit*. Augu. eoss. 28, *per totum corpus, quod animat, non locali diffusione tota simul adest, nec minor in minoribus, nec in majoribus maior: sed alicubi intensius, alicubi remissius, & in omnibus tota, & in singulis tota* & sicut Deus omnia ex nihilo creavit, ita inquit Richar. vicl. lib. 4. c. 20. *Si miraris quomodo ille omnium Opifex Deus, tot & tam varias species rerum, prout voluit, in ipso mundi exordio, ex nihilo in actum produxit, cogita quàm sit humane animae fidelis, omni hora quaslibet rerum figurar, per imaginationem (id est primam apprehensionem) fingere, & quasdam sui generis Creaturas, quales voluerit sine praesentia materia, & velut ex nihilo sumere: & incipiet minus esse mirabile, quod forte prius videbatur in credibile. si vero consideretur secundum processiones aeternarum suorum, sic est imago Dei in mini. Nam sicut in Deo Trinitas personarum consurgit, per processionem intellectus & voluntatis, ita & in anima per quandam participationem illarum processionum confluit imago Trinitatis. Quatenus nimirum intelligendo producit verbum, & diligendo amorem, sicut Pater aeternus, per intelligentiam suam, generat verbum quod est Filius, & Pater ac Filius per dilectionem quâ se diligunt, producant amorem subsistentem, qui est Spiritus S. & ita in anima non est speculanda ratio Trinitatis ex rebus potentis, etiam si illae distinguerentur realiter, quia in Deo tres potentiae, memoria, intellectus & voluntas, non constituunt Trinitatem, sed sunt Trinitati communes: sed juxta processiones intellectus & voluntatis. Iam claudamus has conclusiones Philosophicas, verbis Philosophi Christiani Aeneae Gazae in dial. Theophr.*

Quo.

Quoniam isthuc venimus sacrificium gratiarū
actionis Deo offeramus, non Hecatombē, ut apud
Athenienses, nec formicam ut in isthmo soli, &
Neptuno, sed perpurgatā mente, quō Deo simi-
les evadamus.

PARADOXA.

Prius ex homine aliquid aliud fit, quā motiatur. 2. Qui
contradictoria loquitur, veritatem dicit. 3. Nemo natiem
vidit, neq; in veste foramen. 4. Et potest, & non potest
infinitum claudi terminis. 5. Fieri non potest sine miraculo, ut
caseus Hollandicus scateat vermiculis. 6. Aqua naturaliter sur-
sum ascendere, & ignis descendere potest. 7. Olando Deum ne-
mo potest distrahi. 8. Non est humilis qui omnem honorem fu-
git. 9. Quæ sunt viciniōra soli magis frigent. 10. Foramen in
veste probabile est quod sit Ens respectivum.

PARERGA.

Potest fieri, ut libra plumbi æquiponderet toti terræ: 2. Po-
test audiri sonus campanæ ingentis, quæ nunquam exiit.
3. Possumus accendere nives igne, & glacie utere imō & aq-
4. Possumus quovis momento iridem exstruere. 5. Potest quis
suum occiput videre. 6. Possumus ex uno milite integram aciem
efformare. 7. Fontes abditi sub terra bilance inquiri possunt.
8. Potest deprehendi, quanta cuiusq; rei rarefactio possit esse. 9.
Potest eodem clavo ocludi foramen triangulare & quadratum &
rotundum. 10. Potest ex quavis arbore in sylvis cognosci etiam
noctu, quam partem versus sit meridies aut septentrio.

Ex OPTICA.

*Prop. 1ma. Quò aliquis altior est, plus de terra videt, sed tamen
ei minora omnia terrena apparent: è contra verò omnia coelestia ma-
jora altioribus, minora de pressioribus. Ratio patris prioris est,
Quia oculus tantum videt de globo, quantum patris prioris est,
tangentes ductæ a puncto oculi ad globum: sed terra est globus:
Ergo. Hoc posito sublimio, sed è remotiore à terra oculo ductæ
tangentes majorem portionem globi abscindunt. Ergo ductæ ex
oculo altiore majorem terræ partem abscindent, ac proinde major
pars videbitur. Pro altera parte est Axioma opticum. Quæ vi-
dentur*

dentur sub angulo minori, *minora apparent*. Sed ductæ lineæ ex oculo altiore ad eadem objecta licet intra maiorem portionem terræ contenta minorem angulū faciunt, quā facerent, si ex oculo demissiore ducerentur. Ergo minora altiori homini omnia terrena apparent. E contra verò ob idem argumentum, cœlestia magnis personis majora; minoribus minora videntur.

Prop. 2da. *Statua in alto posita, ut capite non magis à nobis distare videantur, debent esse versus nos inclinata.* Distantias objectorum cognoscimus ex axium opticorum concursu communi, sic enim oculus unus alterius axem quoad longitudinem determinat. Cum igitur axis utriusq; oculi concurrat semper in eodem puncto objecti visi, axis opticus sua sectione determinabit alterius axis optici longitudinem, quæ longitudo si major sit, magis objectum distare videbitur. Hoc ergo iustatim alto impositis contingit, longior est determinatio axis dum caput aspicimus, quia longiores radij à capite ad oculum nostrum ducti, quā à pedibus, ob hoc ergo, ut statuam rectissimè collocatam iudicemus. Prudentes Architecti parte quoddecimā superiores ad nos partes statuæ inclinant.

Prop. 3tia Non vitio oculorum accidit quod quædam parva videntur, si enim duæ rectæ lineæ sese mutuo secuerint, angulos ad vernicem æquales inter se efficient: juxta 1. Elem. 15. radij verò visorii sunt rectæ, & se mutuo in ingressu secant, itaq; intra oculum æqualem ei sub quo res affertur constituunt visorium angulum.

Ænigmatum Ethicorum Solutiones.

Quodnam animal manibus solis ambulat, nec utitur pedibus? Virtus operibus nititur non pedibus.

Quænam Virgo suas manus comedit, & iisdem alitur, neq; tamen manca est? Virtus.

Quæ res ita magna, ut non habeat maiorem, ita parva ut non minorem? Fortuna.

Quæ bestia venenatissima? Malum exemplum. I
Cujus nunquam funis sine successore? Gaudium, cui superstes dolor.

Quis ipreito præstantiore alimento amariùs gustat? Medicus morbos quatit.

Quod

Quod dimidium sapientiæ? Media pars sapientiæ inter-
rogare, Responsum dare pars altera.

Quæ figura sapientiæ? Tetragona; quâ jactatur, jacet
fixa.

Quæ figura amoris? Circulus. Ab uno amor procedit, ad
unum redit.

Quæ est Quadratura circuli? Amor circulus, sapientia qua-
drata, amor itaq; sapientis quadratus.

Qui supremus & medius? Sapiens supra homines, virtus ejus
in medio,

Cujus puncti umbra est linea infinita? Sapientis minimus error
infinitè obsecrat.

Quod instrumentum mensurandæ mentis? Actio.

Quod pondus cujus dimidium gravius toto? Mediocritas
fortuna.

An sit debitum, quod non licet creditori exigere nec queri de
debitore inquo? Honor.

Quid simplicius Justitiæ? Injustitia. nam & hæc bilancem
habet.

An finis distinguitur semper à medio? Non. Finis rectæ gu-
bernationis facere bonos idem est medium.

Quod regimen bonum? Obedientia. Nescit imperare cui
non obeditur.

Quis amat hoc quod odit? Iracundus & ultor. Nam damnat
injuriam & illam appetit.

Quot sunt unum & quatuor? Duo. Amici sunt duo, nam
amor illos unit, sic sunt unum; rursus quilibet est in altero & sic
sunt quatuor, & simul unum.

Quando somniat vigilans? Cum stultus sperat.

Quæ symphonia gratissima? Lingvæ & manus consonantia.

Quis omnibus lingvis loquitur? Qui Operibus.

Quod animal cor habet in manu? Sapiens.

Quis civis melior? Civis sui, nam est etiam Concivis Dei.

Quæ homini perniciēs maxima? Ipse sibi.

Quid fortissimum? Amor qui & animos vincit.

Quid justissimum? Mors, quæ non acceptat personam.

Quis medicus optimus? Mors omnia sanat vulnera.

Quis Narcissus formosissimus? Qui seipsum contemplantur
vidit.

Quis

Quis maximè egenus? Qui nulla re scit uti.
 Quis individue dividit? Charitas, nam amicorum omnia
 communia facit.
 Quod est veracissimum speculum? Inimicus apertus qui nulla
 vitia silet inimicis
 Quis optimus Dominus? Qui succedit pessimo.
 Quis importunissimus exactor? Venter.
 Quis non cognoscitur nisi absit? Sanitas.
 Quod injuriarum optimum remedium? Oblivio.

August. lib. 1. de Trin. Quisq; ergo
 hoc audit vel legit, ubi pariter certus est,
 pergat mecum, ubi pariter hæsitat quærat
 mecum, ubi errorem suum cognoscit, re-
 deat ad me, ubi mecum, revocet me, Ita
 ingrediamur simul charitatis viam, tenden-
 tes ad eum, de quo scriptum est. Quærite
 faciem ejus semper.

—(o)—

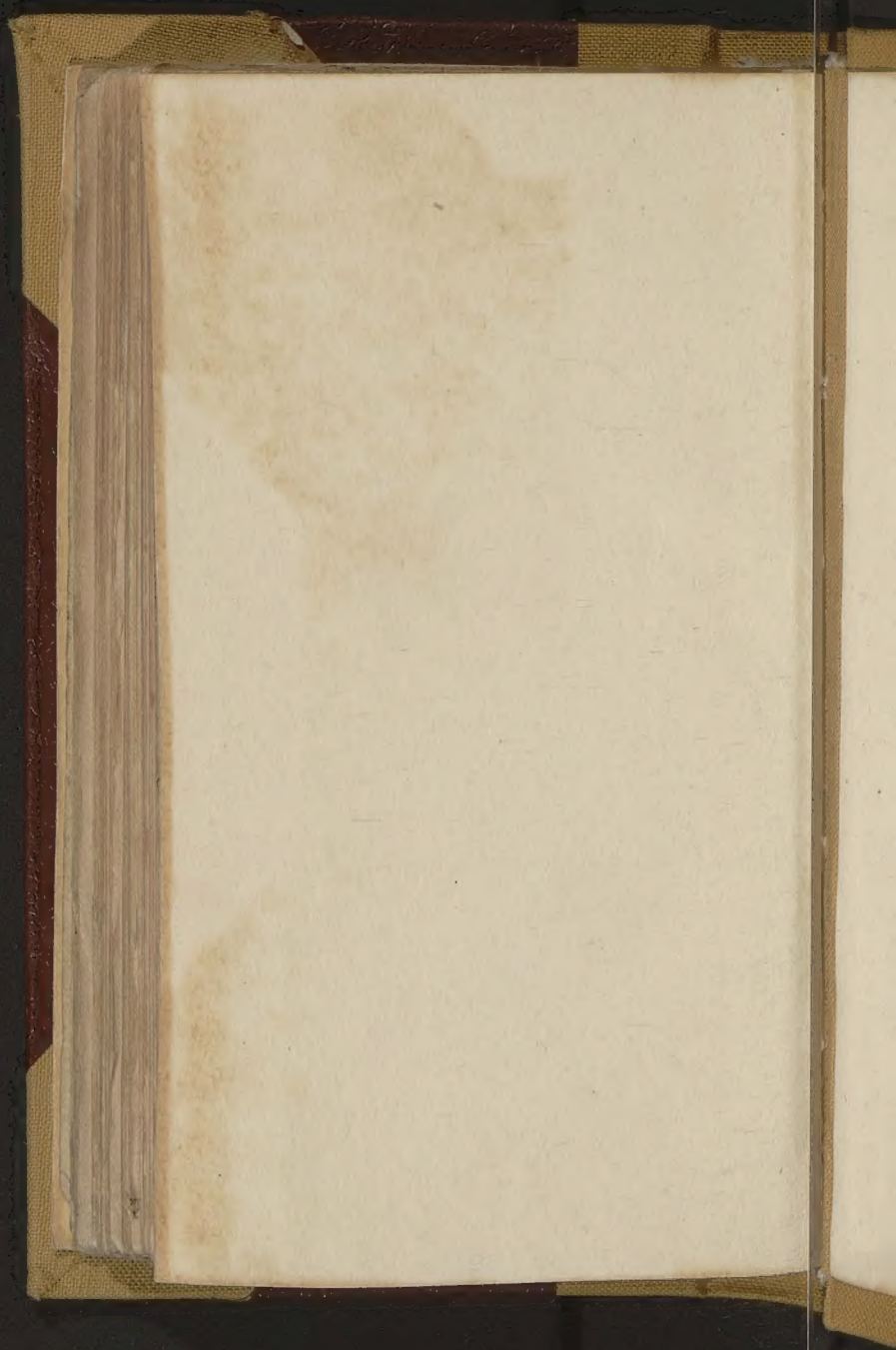

fraden
 melius
 melius
 eum eff
 vire q
 Moy
 fuisse
 artium
 rum:
 male
 ubiq; c
 blemat
 munde
 fl. la
 lentior
 sea fuit

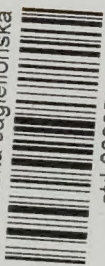
V
 n

ca
ca fi
ca
g inel
ca
ca fi
ca
ca

ca
ca
ca

Biblioteka Jagiellońska

str0030506

